

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Alkotmányjogi Tanszék

Az online gyűlöletbeszéd a közösségi média világában

(TDK dolgozat)

BUKOR Liza

Témavezető:

Dr. Pozsár-Szentmiklósy Zoltán, adjunktus

A kézirat lezárásának dátuma: 2018. november 2.

Budapest,
2018

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. A gyűlöletbeszéd és annak korlátozhatósága.....	2
2.1. A gyűlöletbeszéd korlátozhatósága	3
2.2. Az USA és az Európai Unió eltérő szabályozási modellje	3
3. A gyűlöletbeszéd szabályozása	5
3.1. Nemzetközi kitekintés	5
3.2. Az online gyűlöletbeszédre közvetlenül vonatkozó európai uniós és hazai szabályozás	7
4. Az online gyűlöletbeszéd jelentősége	8
5. A tárhelyszolgáltatók felelőssége a harmadik személyek által elhelyezett tartalmakért	10
5.1. A nemzetközi és az európai uniós szabályozás	10
5.2. Új szabályozás – kitekintés a német NetzDG-re	11
6. A gyűlöletbeszéd határai az online térben - A közösségi média alkotta gyűlöletbeszéd-fogalom	13
6.1. A közösségi média mint jogalkotó - az önszabályozási mechanizmus	16
6.2. A közösségi média mint jogalkalmazó.....	19
6.3. Az alkalmazandó jog és a joghatóság kérdése	23
7. Potenciális megoldási lehetőségek.....	26
7.1. Nemzeti szabályozás	26
7.2 Nemzetközi szabályozás	27
7.3. A társadalom és az egyén felelőssége	28
8. Értékelés	30
Irodalomjegyzék	33

1. Bevezetés

A demokrácia egyik esszenciális alapköve a véleménynyilvánításhoz való jog, amely a kommunikációs alapjogok anyajoga.¹ Az internet mint mindenki számára hozzáférhető szolgáltatás, a fejlődő technológiával egyre nagyobb jelentőséggel bír a véleménynyilvánításban. Térhódításának köszönhetően a vélemények szabad áramlása felgyorsult, a legdemokratikusabb médiumként² új lehetőségeket teremt a párbeszédre, az ebben való aktív és passzív részvételre nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt, ösztönzi azt az anonimitásba való burkolózással. Széles közönség számára lehetővé válik a véleménynyilvánítás, illetve az egyes vélemények megismerése is minden eddigi médiumnál közvetlenebb módon. A Times Newspaper Ltd. kontra Egyesült Királyság ügyben³ az Emberi Jogok Európai Bírósága felismerte az Internet fontosságát a véleménynyilvánítás szabadságának tekintetében, majd az Ahmet Yildirim kontra Törökország ügyben⁴ ⁵ megerősítette azt.

Globális természetéből fakadóan különböző közösségek között növelheti a toleranciát, vagy éppen ellenkezőleg: csökkentheti is azt. Rengeteg káros hatást is kiválthat, az egyik legnagyobb problémaként jelölhető meg az online gyűlöletbeszéd, számos internetes médium ösztönzően hat erre. Mivel hatalmas embertömeg képes egymással kommunikálni, így hatékonyan terjeszthető bármiféle vélemény a lehető legrövidebb idő alatt is.⁶ ⁷ Az állami jogrendszerek azonban csak egy-egy meghatározott területen képesek megfelelő szabályozást kialakítani, ami az Internet korában nem elegendő. Nemzeti szinten bizonyos, hogy nem megoldható a probléma, Európai Unió szinten már kezelhetőbbé válik, de ez sem kielégítő, hiszen a nemzetköziség a legmeghatározóbb eleme az internetes véleménynyilvánításnak. Az államok internetes szabályozás kapcsán felmerülő szerepvállalása emiatt megkérdőjeleződik. A már meglévő, offline közegre íródott szabályozás használata az internetes platformokra szintén nem lehet képes a megoldásra, mivel olyan új problémák merültek fel az online véleménynyilvánítással kapcsolatban, amelyek előtte nem voltak jelen. Ezek a normák

¹ LASSÁNYI Tamás: A véleménynyilvánítás szabadsága az Interneten - <http://bit.ly/2F80amC> Utolsó letöltés: 2017. 10. 11.

² Reno v. ACLU 521 U.S. 844 (1997)

³ Times Newspaper Ltd. v. Egyesült Királyság no. 3002/03 és 23676/03

⁴ Ahmet Yildirim v. Törökország no. 3111/10

⁵ MCGONAGLE, Tarlach: The Council of Europe against online hate speech: Conundrums and challenges - <http://bit.ly/2JAI0Zt> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30.

⁶ Liberty (szerk.): Liberating cyberspace: Civil Liberties, Human Rights & The Internet, Pluto Press, 1999, London, 17. o.

⁷ CANNATICI, A. Joseph – ZHAO, Bo – TORRES, Gemma – SHARA, Vives – JEANNE, Monteleone – BONNICI, Mifsud – MOYAKINE, Evgeni: Privacy, free expression and transparency, UNESCO, Párizs, 2016, 47. o.

kevésbé hatékonyak, mivel nem alkalmasak a gyűlölködő tartalmakkal célzott csoportok, egyének teljes körű védelmére, eközben viszont a tartalom közlőit aránytalan korlátozás érheti.⁸

Kérdés tehát, hogy hol húzzuk meg a gyűlöletbeszéd határát az online térben, és kit terhel ezek megoldásának a feladatköre: az államot, a társadalmat, az egyént, az egyes vállalatokat. Ehhez elemezni kívánom a gyűlöletbeszéd korlátozásának igazolhatóságát, a véleménynyilvánítás szabályozhatóságának egyes modelljeit, illetve a jelenleg hatályos szabályozás mellett a magánvállalatok szabályozási sémáját, jogalkalmazó tevékenységét és felelősségét, az egyéni és a társadalmi felelősség mellett. A kulturális, történelmi különbségek miatt a leginkább széttartó gyakorlat az amerikai és német, illetve a francia ügyekben figyelhető meg, így ezeket vizsgálom dolgozatomban.

2. A gyűlöletbeszéd és annak korlátozhatósága

A gyűlöletbeszéd korlátozhatóságának vizsgálatához meg kell határoznunk azt, hogy mit értünk gyűlöletbeszéd alatt. Ez jelenti azonban az első kihívást, ugyanis nincsen egységes definíció arra, hogy mit értékelünk gyűlöletbeszédként, így az egyes államok és szervezetek eltérő fogalmakat alkotnak. Az egyes gyűlöletbeszéd-fogalmakat megvizsgálva, egyfajta tartalmi meghatározást alkotva, a gyűlöletbeszéd köréhez tartoznak az olyan bántó, sértő, megfélemlítő, zaklató, gyűlöletkeltő, emberi méltóságban sértő vélemények, amelyek egy adott, azonosítható társadalmi csoporthoz tartozáshoz kötődnek. Alapvetően ilyennek tekintendő a faji, nemzeti, etnikai, nemi, vallási, világnézeti, politikai hovatartozás. Ezek a csoportképző ismérvek lehetnek velünk születettek vagy választottak is. A gyűlölködő magatartás irányulhat az egész társadalmi csoport, illetőleg a társadalmi csoporthoz tartozásának tekintetében az egyén iránt. Tevőleges gyűlölet felkeltésére alkalmas, és közvetlen és azonnali veszély kiváltásával járhat, de ez általában kevésbé érzékelhető, hiszen a szavak súlya könnyen feledésbe merül.^{9 10 11} A gyűlöletbeszédként való minősítéshez fontos vizsgálni a kijelentés célját. A gyűlöletbeszéd célja nem egyszerű véleményközlés, hanem a gyűlölet alanyának méltóságában való megsértése.¹²

⁸ ROWBOTTOM, Jacob: Crime and communication: do legal controls leave enough space for freedom of expression? In: MANGAN, David- GILLIES, Lorna E. (szerk.): The Legal Challenges of Social Media, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2017, 38-39. o.

⁹ HALMAI Gábor: Kommunikációs jogok, Budapest, Új Mandátum, 2002, 114. o.

¹⁰ BÁRÁNDY Gergely: A gyűlöletbeszéd Magyarországon, Sclar Kft., Budapest, 2009, 35.o

¹¹ MOLNÁR Péter: A „gyűlöletbeszéd” tartalmi tiltásának paradoxona és a közvetlen veszély alapú tiltás környezetfüggőségének értelmezése. In: Fundamentum, 2013/3. szám, 71. o.

¹² KOLTAY, András: Freedom of Speech, The Unreachable Mirage, CompLex Publisher Ltd., Budapest, 2013, 120.o.

2.1. A gyűlöletbeszéd korlátozhatósága

Különböző nézetek alakultak ki a gyűlöletbeszéd korlátozásának megengedhetőségére. Egyes, felelős egyénre épülő nézetek szerint biztosítani kell a vélemények közti egyenlőséget, amely indokoltá teszi a gyűlöletbeszéd védelmét, az állam ennek következtében nem döntheti azt el, hogy melyik véleménynek enged teret és melyiknek nem. Azonban a gyűlöletbeszéd hatására a sértett individuumok és a csoportok tekintetében a demokráciában való egyenlő részvétel joga csorbul a *silencing effect* (elnémító hatás) elmélete szerint, amely okot adhat a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására. Más nézetek szerint el kell döntenit azt, hogy mely vélemény megengedett, illetve tilos, milyen mértékű sérelem lehet az, amit még az egyénnek, az egyes közösségeknek el kellene tűrniük. Ehhez el kell különítenünk egymástól a kritikát és a gyűlöletet, emellett a komikus megszólalásokat is figyelembe kell venni.¹³ Ennek vizsgálatához szükségeszerű vizsgálnunk az adott megszólalás kontextusát is. A véleménynyilvánítással megvalósulhat az emberi méltóság sérelme anélkül, hogy bármiféle tevőleges magatartás történne.¹⁴ Emellett fennáll a veszélye annak, hogy a gyűlöletbeszéd negatív következményekkel jár, hatására akár bűncselekmények áldozataivá válhatnak a sértett csoportok.¹⁵ Az offline gyűlöletbeszédén kívül az online forma is kiválthatja ezt: 1999-ben Benjamin Smith Illinois-ban rasszista indokok miatt lövöldözést követett el. Állítása szerint az Internet ébresztette rá arra, hogy a különböző rasszok zavarják őt, és ennek hatására fogalmazódott meg benne a bűncselekmény gondolata. Ebből következően megállapítható az, hogy az online gyűlöletbeszéd közvetlen veszély okozására alkalmas. A legitim cél elérése érdekében az alapjog igazolható korlátozása egyes esetekben szükségessé válik, az arányossági követelmények szem előtt tartása¹⁶ mellett.

2.2. Az USA és az Európai Unió eltérő szabályozási modellje

A gyűlöletbeszéd korlátozásának lehetőségére eltérő válaszok születtek, erre való tekintettel két modellt különböztethetünk meg: az amerikai és az európai modellt. Ezt az eltérést a kulturális, morális megközelítésbeli különbségek alapozzák meg. Amíg az USA-ban

¹³ LAIDLAW, Emily: What is a joke? Mapping the path of a speech complaint on social networks. In: MANGAN, David- GILLIES, Lorna E. (szerk.): The Legal Challenges of Social Media, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2017., 150-151. o.

¹⁴ KOLTAY András (szerk.): A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2013, 18-22. o.

¹⁵ THORNBERRY, Patrick: International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: the prohibition of 'racist hate speech'. In: MCGONAGLE, Tarlach- DONDERS, Yvonne (szerk.): The United Nations and Freedom of Expression and Information, Cambridge University Press, Cambridge, 2015, 123-124. o.

¹⁶ SAJÓ András: A szólásszabadság kézikönyve, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005, 69.o

az egyénre helyeződik a hangsúly, Európában inkább a közösség kerül előtérbe, illetve az egyénnek is magasabb fokú védelmet biztosítanak.¹⁷

Az alkotmányos kultúrák tekintetében megkülönböztethető az amerikai és az európai alkotmányos hagyomány, az elválasztás alapjául azok a fogalmak és értékek szolgálnak, amelyek figyelembevételével alakították ki az alkotmányos normákat. A történelmi tapasztalatok hatására Európában az emberi méltóság lett a szabályozó elv. Az egyén tekintetében az USA-ban az egyén autonómiáját tartják az egyik legfőbb védendő értéknek, Európában pedig az államnak a jogállam értékének fontossága miatt be kell avatkoznia a különböző viszonyokba, amelyet a jogalkotással tesz meg az igazolás kultúráját szem előtt tartva.¹⁸

Ebből következően az USA-t nem jellemzi a gyűlöletbeszéd korlátozása, ellentétben Európával. Az Egyesült Államok az első alkotmány-kiegészítése alapján a szólásszabadság legnagyobb védelmezője, mivel a demokratikus legitimitás legfőbb eszközeként tekint rá, elősegíti a „toleráns társadalom”¹⁹ csoportjai közötti párbeszédet, amely megindulásával új egyéneket ösztönöz a véleménynyilvánítás, a szólásszabadság gyakorlására. Ebből fakadóan tehát az USA elutasítja a gyűlöletbeszéd korlátozását. Ezen álláspont mellett azonban megjelent a *clear and present danger* (nyilvánvaló és közvetlen veszély) elve is, amelynek mai formáját a *Brandenburg v. Ohio* ügy formálta ki. Így az USA-ban is korlátozható a gyűlöletbeszéd szabadsága a *Brandenburg*-teszt alkalmazásával, ehhez viszont a veszély bekövetkezésének valószínűsége, a jogsértés előidézésére irányuló szándék, illetve a jogsértésre való kifejezett felhívás egyaránt feltétel.²⁰ Ez a bíróságok számára a jogalkalmazás tekintetében szolgál segítségül, hiszen az Egyesült Államokban jogszabályi kereteket a korlátozáshoz nem alkottak, ellentétben az európai modellel. Az amerikai Legfőbb Bíróság a gyűlöletbeszéd korlátozását a *kárelv* („*harm principle*”) alapján nagyon szűk körben tartja megengedhetőnek: valódi fenyegetés esetén. Abból az okból nem tiltja a vélemény kifejezését, ha azt csak általában a társadalom tartja sértőnek, az EU viszont igen.²¹ A nemzetközi, illetve az európai nyomás hatására - az Internet globális jellege miatt - az USA

¹⁷ KOLTAY, András: *Freedom of Speech, The Unreachable Mirage*, CompLex Publisher Ltd., Budapest, 2013, 124.o.

¹⁸ POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: *Milyen az alkotmányos kultúránk?* In.: *Magyar Jog* 2015/9. sz.

¹⁹ KAHN, Robert: *A gyűlölet szabadsága – amerikai és európai perspektívák*, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016, 7.o.

²⁰ KOLTAY, 2013, 143.o.

²¹ OSTER, Jan: *Media Freedom as a Fundamental Right*, Cambridge University Press, Cambridge, 2015, 228-229.o.

részt vesz a gyűlöletbeszéddel szembeni küzdelemben.²² Európában a gyűlöletbeszédet tehát korlátozzák, az európai szervek számos kerethatározatot, irányelvet, ajánlást, az európai országok nemzeti jogszabályokat alkottak a kérdésben.

Az EJEE 10. cikke rögzíti a véleménynyilvánítás szabadságát mint alapjogot, amelyet minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell, azonban korlátozható a szükséges mértékig mások jogainak védelme érdekében.²³

A Miniszteri Bizottság 1997-es ajánlása a gyűlöletbeszédet úgy jelöli meg, mint a legkárosabb hatással bíró véleménynyilvánítási formát. Emiatt fel kell venni vele szemben a küzdelmet, a tagállamoknak ehhez pedig iránymutatást kell adni.

3. A gyűlöletbeszéd szabályozása

3.1. Nemzetközi kitekintés

A gyűlöletbeszédre vonatkozóan az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: PPJNE) tekinthető az egyik legfontosabb nemzetközi szabályozásnak. A 19. cikke biztosítja a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot, azonban a PPJNE alapján sem abszolút, korlátozhatatlan alapjogként tekint rá. Az államok korlátozhatják azt a szükségesség figyelembevételével, de ezek a korlátozási okok csak olyanok lehetnek, amelyeket törvény kifejezetten megenged mások jogainak vagy jó hírnevének tiszteletben tartása, illetve az államrend, közrend, közérkölcse védelme érdekében. A 20. cikk tartalmazza meghatározott esetekben a korlátozás szükségességét. E szerint tiltani kell az olyan megszólalásokat, amelyek nemzeti, faji, vagy vallási alapon diszkriminatívak, és ellenségeskedéshez vezetnek, vagy erőszakra izgatnak.²⁴ A tiltáshoz szükséges az is, hogy a gyűlölet károkozásra alkalmas legyen. Mivel a 19. cikk bármely médiumra alkalmazható, így az kiterjeszhető az Internetre is.²⁵

1965-ben a 19. cikkel összhangban megszületett egy nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról (a továbbiakban: ICERD). A gyűlöletbeszédet ebben kizárólag a rassz és a faj szerinti kontextusban szabályozzák. Az államok kötelezettsége szigorúbb, mint a PPJNE-ben, hiszen itt nem szükséges a korlátozáshoz a diszkrimináció, az ellenségeskedés vagy az erőszakra izgatás. A PPJNE-ben a

²² SPECTOR, Joshua: Spreading Angst or Promoting Free Expression? Regulating Hate Speech on the Internet. In: U. Miami Int'l & Comp. L. Rev., 2002/ősz

²³ EJEE 10. cikk

²⁴ PPJNE 19-20. cikk

²⁵ UNESCO: Countering Online Hate Speech, 19.o.

közlés szándékát is vizsgálni kell ahhoz, hogy a korlátozás igazolható legyen, az ICERD alapján viszont ez nem szükséges.

2011-ben az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala (OHCHR) négy szakmai workshopot rendezett annak érdekében, hogy átfogó értékelés készülhessen azokról a jogszabályokról és a joggyakorlatról, amelyek a nemzeti, faji és vallási alapokon nyugvó gyűlölettel, ellenségeskedéssel és a diszkriminációval kapcsolatosak, emellett tiszteletben kívánta tartani a szólásszabadságot mint alapvető emberi jogot. Ezért a gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság kapcsolatát vizsgálták, különös tekintettel a vallással kapcsolatos problémákra. A cél az volt, hogy olyan javaslatokat tehessenek, amelyek elősegítik a nemzetközi emberi jogi standardok implementációját. Fontosnak tartották, hogy a gyűlöletkeltésre vonatkozóan magas küszöböt határozzanak meg a PPJNE 20. cikkével összhangban. Ennek eredményeképpen a 2012-es Rabati Akciótervben a szükségességi-arányossági teszt fontosságának hangsúlyozása mellett egy hat lépéses tesztet alkotnak a gyűlöletbeszéd korlátozáshoz, a megfelelő küszöbérték megállapításához: vizsgálni kell a kontextust, a tartalom közlőjét, a szándékát, magát a tartalmat, a beszéd kiterjedtségét, és a beszéd által bekövetkező kárt. Így mérhető fel kellőképpen a gyűlölet súlyossága. A kontextus figyelembevétele során vizsgálni kell a gyűlölködőnek vélt megnyilvánulást tevő egyén szándékát, azt, hogy alkalmas-e közvetlen veszély kiváltására, illetve az aktuális társadalmi és politikai kontextust is. Szükséges tanulmányozni azt is, hogy ki közölte a tartalmat, milyen szerepet tölt be a társadalomban, emellett a közönséget is. Ahhoz, hogy a felelősség megállapítható legyen, a gyűlöletkeltésnek szándékosnak kell lennie. A tartalom mellett a beszéd formája is jelentőséggel bír, figyelembe kell venni annak stílusát, a sértő jellegének a fokát, a közvetlenségét, a beszéd kiterjedtségét, a közönség méretét. Akkor igazolható a gyűlöletbeszéd korlátozása, ha valószínű és ésszerű az, hogy a beszéd ösztönözni fogja a gyűlölettel célzott csoport közvetlen sérelmét. Az online gyűlöletbeszédre vonatkozóan a szabályozás lehetőségét meghagyja nemzeti szinten az egyes államoknak, ami az Internet nemzetközi jellegéből fakadóan problémás döntés, mivel a különböző államokban különböző szabályozás születhet meg, amely ahhoz vezet, hogy ami az egyik államban tiltott, az a másokban megengedett. Azonban az internetes tartalmak a világ bármely pontjáról elérhetőek, így a tilalmazást alkalmazó területeken is. Emellett bizonyos államokban egyre több gyűlölettel kapcsolatos magatartást kriminalizálnak gyűlölet-bűncselekménnyé, amely a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot egyre nagyobb fokban korlátozza. A különbözőségek kiküszöböléséhez az államoknak a szabályozás kialakításakor figyelembe

kell venniük a PPJNE vonatkozó cikkeit, illetve a nemzetközi emberi jogokat, így érhető el nemzetközi szinten a szabályozás viszonylagos egységessége.²⁶

Az ENSZ Faji Diszkrimináció Ellenes Bizottságának (CERD) 29. számú általános ajánlása az államokat felhívja a szükséges intézkedések megtételére a gyűlölködő tartalmak terjesztése ellen, a terjesztésre alkalmas platformok körébe bevonja az Internetet, a közösségi médiát.²⁷

Az Amerikai Bíróság követelményeket állapított meg a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához. Ilyen a felelősség megállapításának korábban rögzített indoklottsága, ezen alapok törvény általi meghatározása, az elérni kívánt célok legitimitása, illetve a szükségesség.²⁸

3.2. Az online gyűlöletbeszédre közvetlenül vonatkozó európai uniós és hazai szabályozás

Az Európai Unió Tanácsának 2008/913/IB kerethatározata rendelkezik a rasszizmus és a xenofóbia visszaszorításáról, ezen cselekmények tilalmazásáról, a büntetőjogi következmények alkalmazhatóságáról, amelynek alapjául a 96/443/IB kerethatározat együttes fellépése szolgált.²⁹ Az online környezetben is alkalmazandó kerethatározat a tagállamokat kötelezi a gyűlöletbeszéd szankcionálására.

Az AVMS irányelv tárgyi hatályát az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa az internetes platformokra is kiterjesztette az új információs technológiák elterjedése miatt. Az irányelv deklarálja az alapjogok tiszteletben tartását, a tagállamokat nem korlátozza a sajtószabadságra vonatkozó rendelkezéseik alkalmazásában. Ebből kifolyólag a tagállam a lekérhető médiaszolgáltatások továbbközvetítését korlátozhatja abban az esetben, ha annak tartalma gyűlöletre uszító. A tagállamok kötelezettsége az emberi méltóságot védő nemzeti szabályozás kialakítása, és annak biztosítása, hogy a „területükön nyújtott audiovizuális médiaszolgáltatások ne tartalmazzanak fajon, nemen, vallási vagy nemzetiségi hovatartozáson alapuló gyűlöletkeltést”.³⁰ A nemzeti bíróságok ezzel összefüggésben pedig kialakították a saját joggyakorlatukat a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban.³¹

²⁶ Rabati Akcióterv http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/SeminarRabat/Rabat_draft_outcome.pdf
Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 21.

²⁷ UNESCO. 2018. World Trends in Freedom of Expression and Media Development: 2017/2018 Global Report, Párizs, 33-35.o.

²⁸ UNESCO: Countering Online Hate Speech, 24.o.

²⁹ 2008/913/IB kerethatározat

³⁰ 2010/13/EU irányelv (AVMS irányelv)

³¹ ROWBOTTOM, Jacob: Crime and communication: do legal controls leave enough space for freedom of expression? In: MANGAN, David- GILLIES, Lorna E. (szerk.): The Legal Challenges of Social Media, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2017, 49.o.

Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv az EJEE rendelkezésével összhangban szabályozza az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgását az arányosság elvének megjelölésével, és az emberi méltóság védelmének hangsúlyozásával, az internetes közvetítő szolgáltatók intézkedési kötelezettségének megállapítása mellett.³²

A sajtószabadságról és médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (továbbiakban: Smtv.) a tartalomszabályozás kiterjesztésével az elektronikus média, illetve a nyomtatott sajtó mellett az internetes sajtóra is hatályosul.³³ Rendelkezik az emberi méltóság médiaszolgáltatók általi tiszteletben tartásának követelményéről, a gyűlöletkeltésének tilalmáról.³⁴ Ezért szükséges az, hogy a büntetőjogi következmények és a személyiségi jogvédelem mellett a médiahatóságnak is fellépési jogkört adjon az állam.³⁵

A szabályozási modellek eltérő jellege miatt szükséges egyfajta nemzetközi standard, iránymutatás arra vonatkozóan, hogy a gyűlöletbeszéd határait meg lehessen húzni, hiszen a véleménynyilvánítás szabadságához való jog korlátozása veszélyes terep. Mivel az egyes államok maguk alkotják a szabályozást, még az adott modellen belül is hatalmas különbségek lennének a tilalmazott és a megengedett megnyilvánulások között. Ennek elkerülésére a nemzetközi szervezetek és az Európai Unió szerepvállalása kiemelkedően fontos.

4. Az online gyűlöletbeszéd jelentősége

Napjainkban a gyűlöletbeszéd terjesztésére a legalkalmasabb felület az Internet. Kutatások bizonyítják, hogy az egyének mellett különböző rasszista szervezetek is az online platformokat használják a gyűlölködő tartalmak megosztására, a gyűlöletkeltésre.³⁶ Ez a legegyszerűbb módja a közlésnek, illetve annak is, hogy minél nagyobb közönség elé eljussanak a megnyilvánulásaik. A legnagyobb problémát a tárhelyszolgáltatók, a közösségi médiák jelentik, mivel azok tartalmát nem szerkesztik, így nem követik nyomon a különböző kifejezések használatát sem, ebből adódóan nehéz bárkit is felelősségre vonni a jogsértő tartalom miatt.

³² 2000/31/EK irányelv

³³ TÖRÖK Bernát: A gyűlöletbeszéd tilalmának médiajogi mércéi. In: Koltay András (szerk.): A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2013, 176.o

³⁴ Smtv. 14. §, 17. § (1) bekezdés

³⁵ TÖRÖK, 2013, 193.o

³⁶ MUJIC, Ženet – YAZICI, Deniz – STONE, Mike (szerk.): Freedom of expression on the Internet, OSCE, Bécs, 2012, 75.o

Az interneten egyre több anonim, hamis profil jelenik meg, könnyű elfedni a kilétünket, és úgy terjeszteni bármiféle tartalmat. A felelősségre vonáshoz először azonosítani kell tehát az elkövető kilétét, ami hosszadalmas folyamat. Előfordulhat az is, hogy sosem derül fény a személyazonosságra, mint az amerikai Zeran kontra American Online ügyben.

Az internet globális jellegéből fakadóan problémát jelent az, hogy a jogsértéssel szemben melyik ország bírósága és hatósága jogosult eljárni.³⁷ Az eljárás során az államoknak a területi és a személyi joghatóságot kell figyelembe venniük, azonban a „káros hatás beálltának helye” nem feltétlenül azonos a káros tartalom közzétételének a helyével, sőt. Ami az egyik államban nem bántó, az a másikban az egyes individuumokat, csoportokat gyalázza, emberi méltóságukat sérelem érheti.³⁸

Az internetes gyűlöletbeszéd problematikája miatt szükséges tehát egy egységes, átfogó, nemzetközi szabályozás megalkotása, amely az országhatárokon átível az arányosság követelményének megtartásával, a túlkorlátozó vagy éppen túlságosan megengedő normák kiküszöbölésére és a sértett fél minél hatékonyabb védelmének érdekében.

A gyűlölködő tartalmak terjesztésére kétféle online platform tekinthető a legalkalmasabbnak. Egyrészt a gyűlölködő weboldalak, másrészt a közösségi média. Az Internet megjelenésével először a gyűlölködő weboldalak bukkantak fel. Az első gyűlölködő, fehér nacionalista oldal, a Stormfront, a Ku Klux Klan egyik vezetőjének alapításával jött létre 1995-ben.³⁹ De említhetjük a Creativity Movement weboldalát is, amely faji szent háborúra⁴⁰ hívja fel az olvasóit.⁴¹ A Niggermania szintén rasszista megnyilvánulásaival tett szert a hírnévre.⁴² Bár ezekre a weboldalakra számos felhasználó regisztrált, talán mégis kisebb problémát jelentenek, mint a közösségi média, hiszen ezekre a különálló weblapokra többnyire csak az talál rá, aki kifejezetten keresi, tehát a gyűlölet lassabban terjed és kevesebb embert ér el. A közösségi média jelentőségének növekedésével egyidejűleg elkerülhetetlenül növekszik a gyűlölködő tartalmak száma is. Egyre több funkció teszi lehetővé a kapcsolatteremtést az egyes közösségi médiákon. Ilyen például a Youtube Közösség lapja, amelyen keresztül a tartalomgyártók a közönségükkel felvehetik a kapcsolatot, ezzel még több embert elérve. A Youtube tekintetében tehát már három felület is alkalmas lehet a gyűlölködő tartalmak létrehozására: a feltöltött videó, a komment szekció, illetve a Közösség

³⁷ Liberty (szerk.): *Liberating cyberspace: Civil Liberties, Human Rights & The Internet*, Pluto Press, London, 1999, 19. o.

³⁸ BAYER Judit: *A háló szabadsága*, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005, 15-17. o.

³⁹ <https://www.stormfront.org/forum/> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 25.

⁴⁰ „RAHOWA”

⁴¹ <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/creativity-movement-0> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 25.

⁴² <http://niggermania.com/> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 25.

is. A közösségi média tehát tökéletes felületté vált a gyűlölet kifejezésére, annak minél gyorsabb és eredményesebb terjesztésére.

5. A tárhelyszolgáltatók felelőssége a harmadik személyek által elhelyezett tartalmakért

A felelősség kérdésköre az Interneten megjelent gyűlölködő tartalmak esetében az offline környezetnél sokkal problematikusabb, kevésbé egyértelmű. A web 2.0. szolgáltatások megjelenésével a felhasználók készítik a tartalmat, a tárhelyszolgáltatók csupán a teret és az arculatot biztosítják.⁴³ A legegyszerűbb válasz az lenne, ha a tárhelyszolgáltatókat terhelné a felelősség, mivel ezzel az anonimitással járó problémák kiküszöbölhetőek lennének. Azonban a teljes felelősségáthárítás nem lenne helyes, túlzott terhet róna a szolgáltatókra, ellenőrizhetetlen méretű harmadik személy által elhelyezett információtömeget kellene kezelnie, ezzel a megoldással lehetetlen kiszűrni minden gyűlölködő tartalmat. Ha szerkesztői munkát végezne, más lenne a helyzet, ellenőriznie kéne a megjelenő tartalmakat. Csak ekkor lehetne jogszerűen felelőssé tenni.

5.1. A nemzetközi és az európai uniós szabályozás

Az Amerikai Egyesült Államokban a szolgáltató felelőtlenségét a Communications Decency Act (CDA), Európában pedig a már említett eKer irányelv mondta ki. Az amerikai gyakorlatban viszont abban az esetben, ha a szolgáltató észleli a jogellenes tartalmat, kötelessége eltávolítani, ezáltal felelőssé is tehető érte. Majd a későbbi szabályozás során a felelőtlenséget feltétel nélkülivé tették. Az eKer irányelv szerint a tárhely-szolgáltató akkor válik felelőssé, ha megalapozottan feltételezhető, hogy tud a jogellenes tartalomról és nem távolította azt el, tehát általános felelősség nem terheli. A *notice-and-take-down* (értesítési-levélteli) eljárást intézményesítette.⁴⁴ Az Ekertv. ezt az irányelvet tette a nemzeti szabályozás részévé.⁴⁶ Így az amerikai szabályozás szerint a felhasználók által közzétett jogsértő tartalmat

⁴³BARTÓKI-GÖNCZY Balázs: Az online hírportálok felelőssége a kommentekért az EJEB értelmezésében. A Delfi A.S. v Észtország ügyben hozott ítélet margójára - <http://bit.ly/2SDH2zR> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 22.

⁴⁴BAYER Judit: A háló szabadsága, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005, 29-35.o

⁴⁵KÖHIDI Ákos: A jogsértő internetes tartalommal szembeni jogi eszköztrendszer. In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3., Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016, 375.o

⁴⁶Ekertv. 13. §

nem köteles eltávolítani a szolgáltató, így felelősséggel sem tartozik érte, szemben az európai szabályozással, amely szerint a szolgáltató feltételes jogi felelősség terheli.⁴⁷

Az ENSZ 2012-es Rabati Akcióterve a globális méretű probléma egységes kezelésére nem ad konkrét megoldást, csupán arra ösztönzi az államokat a PPJNE-re alapozva, hogy a nemzetek a nemzetközi standardokat vegyék át és a nemzeti szabályozásokat ez alapján alakítsák ki.⁴⁸

Ezzel összhangban született meg négy informatikai vállalat (Facebook, Microsoft, Twitter, Youtube) és az Európai Bizottság közreműködésével a jogellenes online gyűlöletbeszéddel szembeni fellépést szolgáló magatartási kódex, amely a feltételes jogi felelősség szemléletére épít. A vállalatok vállalták annak biztosítását, hogy jogellenes gyűlöletbeszédet ne terjeszthessenek az online platformjaikon. Ennek elősegítésére számos hatékony eljárást vezettek be a jogellenes tartalmakra vonatkozó bejelentések vizsgálatára, és azok eltávolítására, illetve hozzáférhetetlenné tételére, mint például a bejelentési alapon működő rendszer.⁴⁹ Ehhez szabályzataikat elérhetővé teszik a felhasználók számára, a bejelentési rendszert megismerhetővé és könnyen kezelhetővé teszik. Az Európai Bizottság pedig mindezekért cserébe és a hatékonyabb, szélesebb körű fellépés érdekében további platformokat is erre ösztönöz a tagállamok bevonásával.⁵⁰ A tárhely-szolgáltatók saját szabályzatokat, felhasználási feltételeket fogalmaztak meg, amelyek az azt elfogadó felhasználókra globális szinten érvényesülnek.⁵¹ Felsorolják, hogy mit tekintenek jogsértő, gyűlölködő tartalomnak, illetve rendelkeznek a lehetséges szankciókról.

5.2. Új szabályozás – kitekintés a német NetzDG-re

A felhasználók magánkézbe tartozó platformokon fejezik ki magukat, de ez mégis a közösségi szférába tartozik, így a kormányzatok a közösségi médiacégeket hívják fel arra, hogy cenzúrázzák a jogsértő tartalmakat.⁵²

A 2017. október 1-jén Németországban hatályba lépett törvény a közösségi hálózatokon történő jogérvényesítés javításáról a közösségi hálózatokat arra ösztönzi, hogy gyorsabban és szélesebb körben kezeljék a gyűlöletbeszédet, a gyűlölet-bűncselekményeket. A jogszabály

⁴⁷ NAGY Krisztina: Facebook files – gyűlöletbeszéd törölve? A közösségi médiaplatformok tartalom-ellenőrzési tevékenységének alapjogi vonatkozásai. In: Pro Futuro 2018. 2. sz., 118.o

⁴⁸ Rabati Akcióterv

⁴⁹ SZEGHALMI Veronika: Összefogás az online gyűlöletbeszéd ellen - <http://bit.ly/2P4grOc> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30

⁵⁰ A Jogellenes Online Gyűlöletbeszéddel Szembeni Fellépést Szolgáló Magatartási Kódex

⁵¹ PAPP János Tamás: Az én házam az én várom. In. : KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3., Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016, 409.o

⁵² LEE, Diana: Germany's NetzDG and the Threat to Online Free Speech - <http://bit.ly/2Qlq07O> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30.

hatályát tekintve csak a profitorientált, véleményformáló, nagy közösségi hálózatok üzemeltetőire vonatkozik, például a Facebookra és a Twitterre. Érvényesül a felhasználók közötti zárt közösségi hálózaton belül, illetve a tartalmak nyilvános terjesztése esetén is. Viszont a saját újságírói vagy szerkesztői tevékenységeket végző médiaplatformokra nem terjed ki.⁵³ Legkevesebb kétmillió regisztrált német felhasználóval rendelkező közösségi hálózatokra vonatkozik csak a szabályozás.

A közösségi hálózatoknak negyedévente jelentést kell tenniük a büntetőjog hatálya alá tartozó panaszokról, azok kezeléséről. Ebből a kötelezettségből fakadóan a NetzDG előírja a száznál több jogellenes tartalommal kapcsolatos panaszt kapó közösségi hálózatoknak, hogy félévente meghatározott tartalmú német nyelvű jelentést készítsenek, majd tegyenek közzé ezen panaszok kezeléséről. Ilyen kötelező tartalmi elem például a platformon elkövethető büntetendő cselekmények kiküszöbölésére tett szolgáltatói erőfeszítések, a jogellenes tartalomra vonatkozó panaszok benyújtására szolgáló mechanizmusok leírása, a jogellenes tartalommal törléséről vagy blokkolásáról való döntés során alkalmazott kritériumok, a beérkezett panaszok száma különböző szempontok szerint csoportosítva, a panaszok beérkezése és a jogellenes tartalom eltávolítása, blokkolása között eltelt idő.

A panaszokra vonatkozó eljárás tekintetében a NetzDG hatékony és átlátható rendszert követel meg, a Magatartási Kódexszel összhangban a panaszbejelentésnek a felhasználók számára könnyen elérhetőnek kell lennie. A nyilvánvalóan jogellenes tartalmakat a bejelentéstől számított huszonnégy órán belül a szolgáltatónak el kell távolítania vagy blokkolnia kell a hozzáférést. Minden más jogellenes tartalmat azonnal, de hét napon belül el kell távolítania vagy blokkolnia, azonban meghatározott esetekben ennél hosszabb határidő is megállapítható. A panaszt tevő személyt tájékoztatni kell a döntésről. A jogszabály megsértése esetén a közösségi hálózatokat akár ötmillió eurós szabálysértési bírság sújthatja.⁵⁴

A NetzDG tehát a magánkézben lévő közösségi médiavállalatokat kormányzati tartalomszabályozó szervekké teszi, hiszen a német nemzeti rendelkezésekre tekintettel, azok felülvizsgálatával kell egyfajta bíróként eljárniuk, amely a jogalkalmazás privatizációját eredményezi.⁵⁵ Ez azonban aggályokat vet fel a véleménynyilvánítás szabadságát illetően, mivel a megfelelő eljárási garanciákat nem biztosítja a törvény.⁵⁶

⁵³ <http://bit.ly/2Ry3nxt> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30.

⁵⁴ NetzDG

⁵⁵ LEE, Diana

⁵⁶ Mandate of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression – OL DEU 1/2017 - <http://bit.ly/2OiLOzf> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30.

Ezzel a szabályozással a német jogalkotó a közösségi hálózatok szolgáltatóira helyezte a felelősséget a notice-and-take-down elv alkalmazása mellett. Ez egyrészt ösztönzően hathat a gyűlöletbeszéd visszaszorítására, kiváló alapot nyújthat a globális szintű probléma megoldására, mivel a nemzeteken átívelő közösségi hálózatok ezeket a kötelezettségeket beépíthetik az összes állam tekintetében a panaszokra vonatkozó eljárásukba. Másrészt viszont kérdés, hogy nem vezet-e a véleménynyilvánítás szabadságát fenyegető túlzott mértékű szabályozáshoz, a nem tisztán jogellenes tartalmak eltávolításához a magas összegű bírság. A túlszabályozás pedig „chilling effect”-hez (megdermesztő hatáshoz⁵⁷) vezetne, korlátozná a véleménynyilvánítás gyakorlását.

6. A gyűlöletbeszéd határai az online térben - A közösségi média alkotta gyűlöletbeszéd-fogalom

A nemzetközi PPJNE 20. cikke alapján „törvényben kell megtiltani a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat”.⁵⁸ Az Európai Unió Magatartási Kódexe alapján jogellenes online gyűlöletbeszéd alatt „minden olyan magatartás értendő, amely a faj, a bőrszín, a vallás, a származás, illetve a nemzeti vagy etnikai hovatartozás alapján emberek egy csoportja vagy egy ilyen csoport valamely tagja ellen nyilvánosan erőszakra vagy gyűlöletre uszít”, de emellett hangsúlyozza a véleménynyilvánítás szabadságához való jog védelmének fontosságát, amelybe a Handyside kontra Egyesült Királyság ügyben hozott ítélettel megalapozva az olyan információk és eszmék is beletartoznak, „amelyek az államot vagy a lakosság egy részét sértik, megbotránkoztatják vagy zavarják”.⁵⁹⁶⁰ Az EU-s Magatartási Kódex sokkal tágabban értelmezi a gyűlöletbeszéd fogalmi elemeit a nemzetközi szabályozásnál, ami veszélyezteti a véleménynyilvánításhoz való jog szabadságát és aláássa a demokráciát.⁶¹ Az amerikai alkotmány első kiegészítése a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását alig néhány esetben tartja igazolhatónak, ilyennek tekinti a támadó szavak használatát. A támadó szavak doktrínáját először a Chaplinsky kontra New Hampshire ügy ítélete tartalmazta. E szerint támadó szó az, amely alkalmas arra, hogy

⁵⁷ KROKOVAY Zsolt: Médiaetika, 2004 - <http://bit.ly/2JBXAEo> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 30.

⁵⁸ PPJNE 20. cikk

⁵⁹ Magatartási Kódex

⁶⁰ Handyside v. Egyesült Királyság, No. 5493/72

⁶¹ ASWAD, Evelyn: The Role of U.S. Technology Companies as Enforcers of Europe’s New Internet Hate Speech Ban, Columbia Human Rights Law Review, 2016, 14.o

sérülést okozzon, vagy közvetlenül veszélyeztesse a fennálló békét.⁶² A R.A.V. v. City of St. Paul ügy ítélete szerint csak az olyan gyűlölködő magatartás a jogellenes, amely erőszakra ösztönöz.⁶³

A közösségi médiaplatformok a gyűlöletbeszéd definícióját saját maguk, önkéntesen határozzák meg a felhasználási feltételeikben és a közösségi irányelveikben, absztrakt fogalmat vagy taxatív listát alkotva. A Youtube definíciója szerint „a gyűlöletkeltés olyan tartalomra utal, amely erőszakra buzdít, vagy amelynek fő célja a gyűlöletkeltés egyének vagy csoportok ellen bizonyos tulajdonságok alapján, mint például: rassz vagy etnikai hovatartozás, vallás, fogyatékoság, nem, életkor, veterán státus, szexuális beállítottság/nemi identitás”.⁶⁵ A Youtube a gyűlöletbeszédet tehát az első alkotmánykiegészítésnél és PPJNE-nél is sokkal tágabban értelmezi, nemcsak azt a tartalmat értékeli így, amely egy azonosítható csoport elleni erőszakra buzdít, hanem azt is, ha az elhelyezett tartalom célja a gyűlöletkeltés. Az azonosított csoportok megjelölésének köre is sokkal nagyobb, a lista exemplifikatív jellegű. Ennek következtében a gyűlöletbeszéd határa sokkal tágabb a platformon, mint az offline térben, a szólásszabadság korlátozása pedig erőteljesebb.

A Facebook definíciója szerint „a gyűlöletbeszéd olyan tartalom, amely közvetlenül támad másokat általunk védett tulajdonságokként meghatározott szempontok – faji hovatartozás, etnikai származás, nemzetiség, vallási hovatartozás, nemi irányultság, kaszt, nem, nemi identitás, súlyos fogyatékoság vagy betegség – miatt.” A Facebook emellett a bevándorlói jogállás védelme érdekében is erőfeszítéseket tesz. Definiálja a gyűlöletbeszéd fogalmi elemeit, úgy mint a támadást. A Facebook azonban meghatároz kivételeket is. Így nem kerülnek eltávolításra azok a megosztások, amelyekkel a megosztó a célja az, hogy felhívja az eredeti gyűlölködést tartalmazó bejegyzés problematikájára a figyelmet. Ebben az esetben a megosztó szándékának egyértelműnek kell lennie. Nem moderálja azokat a bejegyzéseket sem, ha a felhasználó a sértő szavakat, kifejezéseket saját magára vagy pozitív felhanggal használja. Illetve a Facebook a humornak szánt vagy társadalmi vitaindító bejegyzéseket sem távolítja el, hiába ütközne egyébként a Közösségi alapelvekbe, ezért elengedhetetlen vizsgálni a bejegyzések kontextusát. A Facebook a támadásokat súlyosság szerint is csoportosítja, ezzel megismerhetővé tett olyan, a sértegetésre gyakran használt kifejezéseket, amelyek használata moderálást vonnak maguk után. Első szintű támadásként

⁶² Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 [1942]

⁶³ R.A.V. v. St. Paul 505 U.S. 377 [1992]

⁶⁴ ALKIVIADOU, Natalie: Regulating Internet Hate: A Flying Pig?, JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law 2016/3. szám, 222.o.

⁶⁵ Youtube – A gyűlöletkeltésre vonatkozó irányelvek - <http://bit.ly/2Qe6Alv> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

jelölte meg például a megadott tulajdonságokkal rendelkező személy vagy azonosított csoport rovarokhoz való hasonlítását, második szintű támadásként az olyan lekicsinylő kijelentéseket, amely fizikai, szellemi vagy erkölcsi hiányosságaikra utalnak, a megvető és utálkozó kijelentéseket, mint például a „gyűlölöm” kifejezést, illetve a rosszindulatú megjegyzéseket. Harmadik szintű támadásként minősítette az olyan bejegyzéseket, amelyek kirekesztésre vagy elkülönítésre irányulnak. Ezen a ponton külön kitért a bevándorlói jogállásra: a bevándorlási szabályok kritizálása, a szabályok szigorítása melletti érvelés kivételt képez a támadás fogalma alól. A Facebook gyűlöletbeszéd-definíciója a YouTube definíciójánál szűkebb, a közvetlenség elemét beemeli a meghatározásba, emellett részletesebben kidolgozott, egyes kifejezések példálózó felsorolásával a felhasználók számára átláthatóbbá teszi, hogy milyen irányelvek alapján történik a moderálás, megismerhetik, hogy a Facebook hol húzza meg a határt a szólásszabadság és a gyűlöletbeszéd között.⁶⁶ Így bár alapvetően nem ismerhető meg a jogsértőnek vélt tartalmakról való döntési eljárás a nyilvánosság számára, ezzel a részletes szabályzattal a Facebook törekszik az átláthatóság és az eljárási garanciák érvényesülésének biztosítására. A védett kategóriák példálózó felsorolásával a Facebook a mérlegelésre kisebb teret enged, és egyfajta mechanikus jogalkalmazáshoz teremti meg a feltételeket.⁶⁷ A PPJNE definíciójával összehasonlítva azonban tágabb körben találja igazolhatónak a véleménynyilvánítás szabadságához való jog korlátozását és a gyűlöletbeszéd elleni fellépést.

A Twitter a gyűlölködő viselkedés fogalmat használja, ez alatt a támadó viselkedést érti, illetve a faji, etnikai vagy származási alapon nyugvó, szexuális beállítottságuk, nemük, nemi identitásuk, vallási hovatartozásuk, életkoruk, fogyatékoságuk vagy betegségük miatti közvetlen támadást, emellett az ezen tulajdonságok bármelyikével rendelkező személyek elleni zaklatásra való buzdítást.⁶⁸ A Twitter a legmegengedőbb a gyűlölködő tartalmakkal szemben, sokáig egyáltalán nem tiltotta az ilyen bejegyzéseket, csak 2017-ben terjesztette ki az erre vonatkozó szabályozását. Sokkal inkább a valós fenyegetést, a közvetlen veszélyt érti jogellenes gyűlöletbeszéd alatt, mintsem az egyszerű gyűlöletkeltést. A Twitter kifejezetten rendelkezik a gyűlölködő csoportokról: elítéli a gyűlöletcsoportokkal vagy az erőszakot előmozdító más csoportokkal való kapcsolatot az online és az offline térre vonatkozóan egyaránt. A platform zéró-toleranciát hirdet ezzel kapcsolatban, a gyűlöletcsoporttal összefüggésbe hozható felhasználói fiókok is tartós felfüggesztésre kerülnek.⁶⁹ Ezen irányelv

⁶⁶ Facebook: Közösségi Irányelvek - <http://bit.ly/2JxOwjM> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

⁶⁷ NAGY Krisztina, 129.o.

⁶⁸ Twitter: Gyűlölködő viselkedéssel kapcsolatos irányelv - <http://bit.ly/2qpAwQs> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

⁶⁹ Twitter: Violent extremist groups - <http://bit.ly/2AHPYxa> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

ellenére is azt a megengedőbb szemléletét támasztja alá a fehér nacionalista Richard Spencer esete, aki a National Policy Institute (NPI) vezetője, illetve az Altright.com online magazin vezetője. Míg a Facebook eltávolította az NPI és a magazin oldalát is, a Twitter Spencer fiókját arra hivatkozva nem függeszti fel, miszerint nem tudnak arról, hogy Spencer gyűlöletcsoporthoz kötődne.⁷⁰ Ezzel az állásponttal a saját irányelvük kifejezett rendelkezését sem tartják be. Megállapítható tehát, hogy a Twitter gyűlöletbeszéd és sajtószabadság megközelítése az amerikai első alkotmánykiegészítéshez áll a legközelebb.

6.1. A közösségi média mint jogalkotó - az önszabályozási mechanizmus

A gyűlöletbeszéd fogalma nemzetközi szinten nem meghatározott, nem létezik univerzálisan elfogadott, világos definíció. Ebből fakadóan egységes szabályozás sem születhet meg, amelynek hiánya az online világban annak globális volta miatt problémákat okoz. A közösségi médiaplatformok is egymástól eltérően definiálják a gyűlöletbeszédet. De elvárható-e egyáltalán az egyes, decentralizált platformoktól egy egységes meghatározás megalkotása, illetve annak használata, annak tükrében, hogy az államok sem jutnak teljes konszenzusra a gyűlöletbeszéd tartalmának kialakításában, de mindenekelőtt annak korlátozhatóságában? Két szélsőséges nézet jellemzi az Internet, az internetes tartalmak ellenőrizhetőségét és szabályozhatóságát. Az első szerint az Internet ellenőrizhetetlen, a másik nézet szerint erre csak a vállalatok képesek.⁷² Az Internet túl globálissá vált ahhoz, hogy kizárólagosan az államok hatalmat tudjanak gyakorolni felette.⁷³ A globalizáció, a médiakonvergencia, és a média diverzifikáció mind megnehezíti a hagyományos, közvetlen állami szabályozást, erősítve az alternatív szabályozási mechanizmusok szerepét.⁷⁴ A közösségi média fő szabályozási mechanizmusának az önszabályozó rendszer tekinthető, a magánvállalatok vezető szerepet töltenek be az online tér szabályozásának kialakításában. A piaci szereplők részvétele elengedhetetlen a szabályozásban, a közösségi oldalak a felhasználási feltételek és közösségi irányelvek kidolgozásával önmagukat szabályozzák, magukra nézve kötelezőnek ismerik el azt. Ezzel az önkéntes vállalással előmozdítják az

⁷⁰ Independent.co.uk: Facebook shuts down white supremacist Richard Spencer's pages - <https://ind.pn/2AGU7Bk> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

⁷¹ Vox.com: Twitter explains why it won't ban white nationalist Richard Spencer - <http://bit.ly/2yJGH6k> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 18.

⁷² DENARDIS, Laura: Protocol Politics: The Globalization of Internet Governance, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2009, 13.o.

⁷³ SHULL, Aaron, TWOMEY, Paul and YOO, S. Christopher: Legal Mechanisms for Governing the Transition of Key Domain Name Functions to the Global Multi-stakeholder Community, CIGI, 2014/3. szám - <http://bit.ly/2EVrcxO> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 22.

⁷⁴ LATZER, Michael, JUST, Natascha, SAURWEIN, Florian: Self and co-regulation: evidence, legitimacy and governance choice. In. PRICE, Monroe, VERHULST, Stefaan, LIBBY, Morgan (szerk.): Routledge Handbook of Media Law, Routledge, Abingdon / New York, 2013, 373.o

online gyűlöletbeszéd problematikájának megoldását. Az önszabályozás mellett a társszabályozás szerepe is jelentős lehet. Társszabályozás esetén az államok, illetve a nemzetközi fórumok megadhatják a szükséges szabályozás kereteit, az elérendő célokat, azonban a piaci szereplők mozgásterének jelentős részét meghagyva, a magánvállalatok tölthetik ki a szabályozás tartalmát, így az államok magánviszonyokba való beavatkozása csekély maradhat.⁷⁵ Egyfelől a technológia rohamléptékű fejlődése és az alkalmazandó jog problematikája miatt az ön- és társszabályozás lehet a legeredményesebb és leghatékonyabb módszer. Az önszabályozás azonnali reakciót tesz lehetővé a felmerülő problémákra, azonban általában a szabályozás alakítása a problémák jelentkezése után történik. Az Internet szektorában a piaci szereplők rendelkeznek azzal a szakmai tapasztalattal, kollektív szakértelemmel, sikeres, hatékony szabályozáshoz vezet. Emellett rugalmas, gyorsan változtatható, amely a gyakran változó körülmények miatt kiemelten fontos szempont. A szabályozás költségeinek terhét leveszik az államok válláról, és a profitorientált vállalatok a költséghatékonyságra is ügyelnek. A tartalomszabályozás érzékeny terület, mivel a szólásszabadságot korlátozza, amelybe az állami beavatkozás veszélyes lehet. Az alternatív szabályozási mechanizmus pozitívuma közé sorolható a nagyobb ösztönző erő is, a vállalatok a maguk által alkotott szabályozást nagyobb eséllyel tartják be és kényszerítik ki, mint a hagyományos törvényi szabályozást.

Másrészt azonban számos negatívum is felsorakozatható az ön- és társszabályozás ellenében. Kérdés, hogy a piaci szereplők rendelkeznek-e legitimitással, illetve az, hogy célszerű-e a magánszektor szereplőire delegálni a kvázi törvényhozó hatalmat. A magánszektor által alkotott szabályozás gyenge, a szabályozás kikényszerítése sok esetben elmaradhat, a szankciók pedig túl enyhék. Fennáll a veszélye annak, hogy a profitszerzésre törekedő magánvállalatok a magánérdeket tartják szem előtt a közérdek helyett. Az Európai Unió 2003-ban legitím kormányzási eszközként ismerte el az ön- és társszabályozást.⁷⁶ A Jogellenes Online Gyűlöletbeszédrel Szembeni Fellépést Szolgáló Magatartási Kódexszel az EU a törvényhozó, az igazságszolgáltató és a végrehajtó hatalmat is a magánszektorhoz delegálta. Az alternatív szabályozási mechanizmusok egyik legfőbb kritikája a profitorientáltság mellett a demokratikus elszámoltathatóság, a felelősségre vonhatóság, az átláthatóság, illetve az előreláthatóság hiánya. Mivel a legnagyobb közösségi oldalak amerikai vállalatok, az amerikai és az EU véleménynyilvánítási szabadság szemléletbeli különbségéből

⁷⁵ MILOSEVIC, Tijana: Social Media Companies' Cyberbullying Policies. *International Journal of Communication*, 2016, 5164-5185, 5168.o

⁷⁶ Intézményközi megállapodás az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság között a jogalkotás minőségének javításáról - <http://bit.ly/2RtGISQ> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 10.

adódóan az EU-s szabályokat, kereteket figyelmen kívül hagyhatják, és akadálytalanul az amerikai modellt követhetik a felelősségre vonási mechanizmusok hiánya következtében. A fékek és ellensúlyok rendszerét a tudatos felhasználók, illetve a reklámcégek adják. A minél nagyobb profit elérése érdekében a felhasználók igényeihez igazítják a szabályozásukat, amennyiben a cégek nem elégedettek a szabályozással, nem használják a közösségi médiaplatformot reklámfelületként.⁷⁷ A Magatartási Kódex részeseként az Európai Bizottságnak ráhatása van a közösségi média szabályozási folyamatára, felelős a Kódex implementációjának megvalósulásáért, amelyet nagyrészt civil társadalmi szervezetek felügyelnek. A szervezetek figyelemmel kísérik a jogsértőként, gyűlölködő tartalomként jelentett tartalmak eltávolítási arányát, azok jelentése és vizsgálata, illetve az esetleges eltávolítása között eltelt, a Kódex által felállított huszonnégy órás időtartamnak való megfelelést.⁷⁸ ⁷⁹ Azonban azt egy szerv sem vizsgálja, hogy az eltávolított tartalom valóban jogsértő volt-e vagy sem.⁸⁰ Ennek következtében előfordulhatnak olyan esetek, hogy egyes egyébként nem jogsértő bejegyzések is eltávolításra kerülnek, így a szólásszabadságot legitim cél nélkül korlátozva. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa előírta a vállalatok számára, hogy tartsák tiszteletben az emberi jogokat, és előzzék meg azok sérelmét, és hangsúlyozza azok aktív elköteleződésének fontosságát, az emberi jogokat érintő kihívások megoldásában való szerepvállalásukat.⁸¹

Tehát a véleménynyilvánítás szabadsága, a szólásszabadság határainak meghúzóása, az alapjogok védelme, és a gyűlöletbeszéd szankcionálása a magánszektor feladatai között maradt. De az államok próbálnak nyomást gyakorolni a közösségi médiumokra, hogy elérjék a saját céljaikat, mint például Németország a NetzDG-vel. A szólásszabadság korlátozóása az online térben az önkéntesen létrehozott felhasználási feltételekkel és irányelvekkel történik, amelyek nem kényszeríthetőek ki a közszféra által. Minden közösségi platform saját maga alkotja meg a szabályzatát, és egyben saját fogalmat is alkotnak a gyűlöletbeszéd meghatározására az egységes, nemzetközi szintű definíció hiányából adódóan. A vállalatok a jelentett tartalmaknak elsőként a saját szabályzatukba való ütközését vizsgálják, a nemzeti

⁷⁷ GAN, Hui Zhen: Corporations: The Regulated or The Regulators – The Role of IT Companies in Tackling Online Hate Speech in the EU, Columbia Journal of European Law, 2017/1. szám, 125-134.o

⁷⁸ JUST Newsroom - Fighting illegal online hate speech: first assessment of the new code of conduct - European Commission - <http://bit.ly/2F1pfjd> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 10.

⁷⁹ European Commission: Commission initiative with social media platforms and civil society shows progress - <http://bit.ly/2EXK8Mf> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 10.

⁸⁰ GAN, Hui Zhen. 2017, 136.o

⁸¹ ASWAD, Evelyn 2016, 4.o.

jogszabályokkal csak abban az esetben vetik össze azokat, amennyiben az szükséges. Tehát a felhasználási feltételeik és a közösségi irányelvek tekinthetők az elsődleges jogforrásoknak. A hierarchiában ezeket csak követik a hagyományosan létrehozott, a demokratikusan felhatalmazott szereplők által alkotott állami jogszabályok.⁸² Megállapítható, hogy a szólásszabadság korlátozása nem jogszabály által meghatározott keretek között történik, hanem önkéntes alapon, a magánvállalatok szabályzatai szerint, az „emberi jogok privatizációját” eredményezve.⁸³ Mindez pedig magáncenzúrát von maga után. A közösségi médiavállalatok hatáskörében nemcsak a szabályalkotás van, hanem azok kikényszerítése, végrehajtása is, így egy kézben összpontosul annak eldöntése, hogy hol húzzuk meg a szólásszabadság határait, mi minősül gyűlölködő tartalomnak és mi nem, és hogyan reagálunk arra. Ráadásul ezt a szférát nem a közérdek befolyásolja, hanem a gazdasági érdekek.⁸⁴ Ebből adódóan a vállalatok magánhatóságként is működnek. A közösségi médiumok hatalmas felelősségét is mutatja, hogy 2012-ben a Google tulajdonában álló Youtube-ra egy „Innocence of Muslims” anti-iszlám, gyűlöletpropagandát terjesztő rövidfilm került fel, amelyet a Google hét államban eltávolított az oldalról, ám más országokban, annak ellenére, hogy a Fehér Ház is kérte a döntés megfontolását, elérhető maradt azzal az indokkal, hogy nem merítette ki a gyűlöletbeszéd fogalmát, mivel nem volt erőszakkeltő. A videó hatására 19 embert öltek meg Pakisztánban, illetve Egyiptomban és Líbiában tüntetéseket szerveztek az amerikaiak ellen a videó készítése és annak terjesztése miatt, a bengázi támadásban megöltek négy amerikait, köztük az amerikai nagykövetet. Tehát bár a Google által alkotott gyűlöletbeszéd-fogalom szintjét nem érte el a videó, mégis súlyos következményeket eredményezett a terjedése, amely abban az esetben megakadályozható lett volna, ha nemzetközi szinten egységes definíciót alkotnának a gyűlöletbeszéd meghatározására, amelyre az eset után Pakisztán miniszterelnöke, Raja Pervez Ashraf is felhívta az ENSZ-t és a nemzetközi közösséget.⁸⁵⁸⁶

6.2. A közösségi média mint jogalkalmazó

A közösségi médiára történő regisztráció a felhasználási feltételek elfogadásával történhet meg. Ezzel a mozzanattal a megosztott tartalom feletti ellenőrzés jogát a felhasználó

⁸² Magatartási Kódex, 2. o.

⁸³ TAN, Corinne: Regulating Content on Social Media: Copyright, Terms of Service and Technological Features, UCL Press, 2018, 2. oldal

⁸⁴ TESIS, Alexander: Hate in Cyberspace: Regulating Hate Speech on the Internet, San Diego L. Rev., 38, 2001, 867-869.o

⁸⁵ The New York Times: 19 Reported Dead as Pakistanis Protest Muhammad Video - <https://nyti.ms/2P1Kwhn> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 13.

⁸⁶ The New York Times: On Web, a Fine Line on Free Speech Across the Globe - <https://nyti.ms/2Pzzjnz> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 13.

átadja az informatikai vállalatoknak. Ebből kifolyólag a közösségi médiumot jogalkalmazó hatalommal ruházták fel, tehát kvázi bíraskodó feladatot is elláthat, alapjogi mérlegelést végez. A bírósághoz fordulás helyett alapvetően magához a közösségi médiához lehet fordulni a jogsértőnek vélt tartalmak eltávolításának érdekében az ilyen kérdéses esetekre megalkotott bejelentési rendszer megalkotásával. Mivel a közösségi médiumok elsődlegesen a saját szabályait alkalmazzák, az állami hatóságokhoz ritkán jutnak el a kifogásolt tartalmak. A Facebook, a Google és a Twitter is hangsúlyozta, hogy a felhasználók által problémásnak jelentett tartalmakat a felhasználási feltételeik és a közösségi irányelveik szerint vizsgálják meg, értékelik és bírálják el, nem pedig a releváns jogszabályok alapján.⁸⁷ Ez két szélsőséges eredményhez vezethet. Az egyik az, hogy a közösségi irányelvek a gyűlöletbeszédet a jogszabályokban lefektetett meghatározásokhoz képest túl tágan definiálják, aminek eredményeképpen a szólásszabadság indokolatlan korlátozása következhet be, ami hatalmas mennyiségű tartalomeltávolítást von maga után. A túlkorlátozás veszélyét növeli a Magatartási Kódexben és a NetzDG-ben megszabott huszonnégy órás határidő, és az ennek elmulasztása esetén kiszabható bírság. A másik lehetőség pedig az, hogy a definíció túl szűk, és egyes gyűlöletkeltő tartalmak eltávolítása nem történik meg. Mivel amerikai vállalatok, többnyire az amerikai modellt követik, és így olyan veszélyes tartalmak eltávolítását tagadják meg, mint az „Innocence of Muslims”. Az EU gyűlöletbeszéd és szólásszabadság meghatározása sokkal tágabb értelmezésnek enged teret, szélesebb körben korlátozza a véleménynyilvánításhoz való jogot.

A Magatartási Kódex implementációjának első vizsgálata során megállapításra került, hogy a civil társadalmi szervezetek által jelentett tartalmak több mint kétharmadát nem ítélték szabálysértőnek, amelynek két oka lehet. A szervezetek tévesen találták jogsértő gyűlöletbeszédnek a tartalmakat vagy az informatikai vállalatok a jogsértő tartalmak eltávolítását, hogy a szolgáltatásaikat nyitottabbá és vonzóbbá tegyék.⁸⁸ Mivel az eljárásuk nem nyilvános, és nem átlátható, a valódi okot nem találhatjuk meg. Ezzel együtt az alapvető eljárási garanciák nem biztosítottak. A későbbi két vizsgálat során a jelentett és eltávolított tartalmak aránya jelentősen megnövekedett. Tehát a magáncenzúra mértéke nőtt, de az eljárási feltételek továbbra sem tisztázottak és az előreláthatóság követelménye sem érvényesül, önkéntesen és önkényesen korlátozzák a szólásszabadságot a jogorvoslat lehetősége nélkül, ugyanis a Kódex alapján semmilyen fellebbezés nem áll a felhasználó

⁸⁷ EDRI: New documents reveal the truth behind the Hate Speech Code- <http://bit.ly/2SF6NzR> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 09. 13.

⁸⁸ PORTARU, Adina: Freedom of Expression Online: The Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online, *Revista Romana De Drept European*, 2017/4. szám, 77.o

rendelkezésre az eltávolított tartalmára vonatkozóan.⁸⁹ Az államoknak abban az esetben adnak ki adatokat, ha jogi eljárás van folyamatban, vagy veszélyhelyzet áll fenn, tehát valakinek az élete vagy testi épsége fenyegetve van. A kormányzati kéréseknek aszerint tesznek eleget, hogy azok az alkalmazandó jogszabályokkal vagy a felhasználási feltételekkel összhangban állnak-e. A Facebook egyes tartalmakat összevetve a nemzeti jogszabályokkal, korlátozza azok elérhetőségét, amelyről statisztikákat hoz nyilvánosságra.⁹⁰ Például 2017. januártól decemberig a gyűlöletbeszédre vonatkozó ausztriai jogszabályok alapján, több esetben tett elérhetetlenné Ausztriában tartalmakat a Magatartási Kódex alapján megbízható bejelentőnek minősülő ZARA kérelmének eredményeként.⁹¹ A német NetzDG 2017. október elsejei hatálybalépése óta megnövekedett a tartalomkorlátozások száma Németországra vonatkozóan, az eltávolított bejegyzések között számos gyűlöletre uszító található. A Facebook NetzDG Átláthatósági Jelentése alapján elsődlegesen a felhasználási feltételekbe, illetve a közösségi irányelvekbe ütközést vizsgálják, az ezt megvalósító tartalmakat globális szinten távolítják el. Amennyiben ezekbe a szabályokba nem ütköznek a jelentett bejegyzések, a NetzDG alapján folytatják le az ellenőrzést. A NetzDG által illegálisnak minősített tartalmakat pedig csak Németország területén teszik elérhetetlenné, helyileg korlátozzák azt. Ami a NetzDG jelentések felülvizsgálati eljárását illeti, két szinten történnek. Az első szinten a jelentett tartalom nyelvén folyékonyan beszélő humán erőforrás alkalmazásával összevetik a NetzDG bejelentési nyomtatványokon benyújtott jelentéseket a közösségi irányelvekkel. A második szintre csak akkor jutnak el az ügyek, ha az első szinten nem állapítottak meg jogsértést.⁹²

A Facebook maga is vizsgálja, és nehéz kérdésnek titulálja, hogy kinek kellene eldöntenie, mi minősül gyűlöletbeszédnek az online térben. Az eljárása során vizsgálja a kontextust, számba veszi a geopolitikai eseményeket, a tartalomhoz vonatkozó földrajzi területet és az adott nyelvhasználatot, emellett ellenőrzi a szándékot is.⁹³

Bár a NetzDG lehetővé teszi a feltöltővel való kapcsolatfelvételt, a YouTube (Google) ezt egyetlen esetben sem tette meg. Külső tanácsadók segítségét kérhetik a vállalatok a döntés meghozatalához, amelyet a YouTube több esetben fel is használt, így a különleges szaktudást igénylő kérdésekben megalapozott döntés születhetett. Listázta a kivételeket, amelyek nem

⁸⁹ PORTARU, Adina 2017, 86.o

⁹⁰ Facebook: Transparency, Content Restricitons - <http://bit.ly/2DhsJwo> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

⁹¹ Facebook: Transparency, Ausztria - <http://bit.ly/2CSJcpT> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

⁹² Facebook: Transparency, Németország - <http://bit.ly/2CSJcpT>
<http://bit.ly/2P8mjG7> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

⁹³ Facebook: Hard Questions: Who Should Decide What Is Hate Speech in an Online Global Community? - <http://bit.ly/2qrxdj> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

valósítanak meg jogsértést: az oktatási, az ismeretterjesztő, a tudományos és/vagy művészeti céllal rendelkező tartalmak nem ütköznek a közösségi irányelvekbe. A YouTube a tartalom eltávolításával egyidejűleg értesíti a feltöltőt, megjelöli annak okát, és fellebbezési űrlapot küld, azaz jogorvoslati lehetőséget biztosít.⁹⁴ A YouTube számos példával igyekszik bemutatni azt, hogy milyen tartalmakat távolít el vagy korlátoz, illetve milyen esetekben utasítja el a kérelmet és minősíti jogszerűnek a videókat.⁹⁵ Ezek azonban csupán rövid leírások, amelyek nem elegendők egy rendszer megismeréséhez.

Tehát az eltávolított tartalmakról szóló statisztikát a közösségi médiák közzéteszik, azonban az eljárás rendjéről továbbra is keveset tudni, és ez, a magáncenzúra kiszámíthatatlan volta okozza a legnagyobb aggályokat.⁹⁶ A szabályozás generálklauzulákkal, általános fogalmakkal operál, így az egyes esetekről való döntés során, mérlegelési jogkörükben töltik ki azokat tartalommal, a „kommunikációs alapjogok védelmi szintjét saját belátásuk szerint alakítják”.⁹⁷ Ezen kívül az is gondot jelenthet, hogy ha csupán nemzeti jogszabályba ütközik a tartalom, csak az adott államban korlátozzák annak elérését, de más államokban, nemzetközi szinten továbbra is terjed. Nincsen lehetőség egy független hatóság eljárására, a magánvállalatok által hozott döntések elleni jogorvoslatra. A vállalathoz benyújtható fellebbezési kérelem sem elegendő, a Facebookon az egyes tartalmak eltávolítása esetén nem volt ilyen lehetőség, mára azonban a profilok, a csoportok és az oldalak törlése elleni jogorvoslat mellett a bejegyzések visszaállítása is kérhető. Azonban csupán egy formanyomtatvány beküldése jelenti a fellebbezést, ami nem biztosítja a feltöltőnek, hogy kifejttesse a döntésről a véleményét.⁹⁸

Egy ausztriai bírósági jogvita példázza azt, hogy abban az esetben, ha a bejelentés, illetve a fellebbezés eredményeként a közösségi oldalak azt állapítják meg, hogy az adott tartalom nem jogsértő, így nem távolítják el azt, a sértett fél bírósághoz fordulhat az őt ért jogsérelem orvoslása érdekében. A Die Grünen kontra Facebook Ireland Limited ügyben az Osztrák Zöld Párt felperesként lépett fel a pártelnök, Eva Glawischnig-Piesczek ellen irányuló, anonim felhasználó által közzétett gyűlölködő bejegyzéssel kapcsolatban. Glawischnig bejelentést tett, kérte a Facebookot a jogsértőnek vélt tartalom eltávolítására,

⁹⁴ Google Transparency Report - <http://bit.ly/2Dj8GNU> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

⁹⁵ Google Transparency Report: A Youtube közösségi irányelveinek betartatása - <http://bit.ly/2CUKGQo> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 05.

⁹⁶ HEINS, Marjorie: The Brave New World of Social Media Censorship, Harvard Law Review Forum, 2014, 127, 325.o

⁹⁷ NMHH: A Facebook és a szűrés hatalma - <http://bit.ly/2QesEwf> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 07.

⁹⁸ Onlinecensorship.org: How to Appeal - <http://bit.ly/2CYNQCS> Utolsó letöltés dátuma: 2018. 10. 07.

illetve az anonim felhasználó kilétének a felfedésére. A közösségi oldal nem törölte a tartalmat, ezért éltek a bírósághoz való fordulás jogával. Az alperes Facebook azzal érvelt, hogy rá a székhelye szerinti kaliforniai jog, vagy az európai bázis szerinti író jog az irányadó, az osztrák jog nem, emellett hivatkozott az eKer irányelvre, ami kizárja a szolgáltatókat a felhasználók tartalmáért való felelősség alól, illetve a szabad véleménynyilvánításhoz való jogra is, amely ebben az esetben a politikai véleménnyel találkozott. Az osztrák bíróság *per curiam* döntése alapján a Facebooknak törölnie kell a tartalmat, illetve minden azzal összefüggő bejegyzést is, amint arról értesül. Kimondta, hogy nem csak az Ausztria területén közzétett posztokat köteles eltávolítani, hanem globális szinten is. Emellett rögzítette a bíróság, hogy a felhasználók nagy száma miatt nem várható el az a közösségi médiától, hogy minden bejegyzést ellenőrizzenek.⁹⁹¹⁰⁰

Egy 2013-as brazil ügyben (Lancelotti v. Facebook) a bíróság kártérítés fizetésére kötelezte a Facebook Brazilt, mert az nem távolította el a bejelentést követően a jogsértő tartalmat.¹⁰¹¹⁰²

Tehát megállapítható, hogy amennyiben a bejelentési eljárás nem vezet eredményre, a jogsértő tartalmak el nem távolítása miatt szankcionálhatóak a szolgáltatók, kötelezettséget állapíthatnak meg a bíróságok a megnyilvánulások törlésére.

6.3. Az alkalmazandó jog és a joghatóság kérdése

A jogalkotás problematikájánál a jogalkalmazás, a végrehajtás még számottevőbb kihívás elé állítja az államokat. Az Internet és a közösségi média globális jellege miatt a joghatóság az egyik legfontosabb kérdés, amely tisztázásra szorul. Mivel nem kötődik egyetlen földrajzi, behatárolható területhez, nehéz meghatározni, hogy a felmerülő jogviták esetén melyik állam járhat el, illetve melyik az alkalmazandó jog. Kezeleni kell az összeütköző joghatóság kérdéskörét. Mivel a közösségi médiumok nagyrészt az USA-ban vannak bejegyezve, az amerikai és az európai modell jelentős különbözősége ezt a problémát még inkább megoldhatatlannak tűnővé teszi.¹⁰³ A probléma akkor merül fel, amikor a tartalmat egy olyan államban teszik közzé, ahol az nem jogellenes, ugyanakkor olyan államban is elérhető és szabadon hozzáférhető, ahol jogellenes gyűlöletbeszédként értékeli. Mivel az USA első alkotmánykiegészítése a szólásszabadság védelme alóli kivételként csak az olyan közléseket fogadja el, amelyek közvetlen és valós veszélyt jelentenek és erőszakhoz

⁹⁹ Die Grünen v. Facebook Ireland Ltd. - <http://bit.ly/2AGhqLI> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 21.

¹⁰⁰ Dr. Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Ltd. 5 R 5/17t

¹⁰¹ Lancellotti v. Facebook Brazil - <http://bit.ly/2zqX3jE> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 21.

¹⁰² <http://bit.ly/2RtJcjU> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 21.

¹⁰³ ALKIVIADOU, Natalie, 2006, 221.o

vezethetnek, az Európában jogellenesnek minősülő bejegyzéseket nehéz eltávolíttatni, mert az amerikai bíróságok a korlátozást nem tartják alkotmányosan igazolhatónak, így az európai ítéletek bíróság általi végrehajtása kizárt. Több nemzeti bíróság által hozott ítélet példáján keresztül bemutatható, hogy a gyakorlatban a joghatóság kérdése hogyan alakul. Németországban *Frederick Toben* ügyében a német Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a német hatóságok jogi lépéseket tehetnek az olyan külföldiek ellen, akik Németország területén jogellenesnek minősülő tartalmakat tesznek közzé abban az esetben is, ha a weboldal más országból működik. Toben holokauszttagadó tartalmakat tett közzé az Ausztráliából üzemeltetett weboldalán, amely Németországból is elérhető volt. Ezért a német hatóságok Tobent holokauszttagadással vádolták meg, ám az érintett tartalom a brit jog, illetve az Európai Unió 28 tagállamából 17-ben sem minősült jogellenesnek, így a honlap továbbra is működik a külföldi szerver miatt, ami kiválóan példázza a gyűlöletbeszéd egységes definíciójának hiányából fakadó problémát.¹⁰⁴

A francia *Yahoo! Inc. v. La Ligue Contre Le Racisme Et L'antisemitisme and L'union Des Etudiants Juifs De France* ügy is arra a kérdésre vonatkozott, hogy az Egyesült Államok engedélyezzék-e a szólásszabadságot korlátozó külföldi nemzeti jogszabályokat az Egyesült Államokban élőkre azzal az indokkal, hogy az adott külföldi állam internet felhasználói is hozzáférhetnek az ott jogellenesnek minősülő tartalmakhoz. A Yahoo!-n számos funkciója mellett különböző aukciók is lebonyolíthatók, az adott ügyben ebből fakadt a jogvita. Náci szimbólumokat és tárgyakat kínáltak eladásra, mivel ezek a francia nemzeti jogot sértik, a francia LICRA a Yahoo!-t megkereste, majd miután a vállalat a kérelmüknek nem tett eleget, keresetet nyújtott be a francia nemzeti bírósághoz a Yahoo! és a Yahoo! France ellen, amihez később az UEJF is csatlakozott. A francia bíróság a joghatóság hatáslapú megközelítését vette alapul az eljárás lefolytatása során.¹⁰⁵ Az amerikai *Calder kontra Jones* ügyben kimunkált hatáslap a *Dudnikov kontra Chalk & Vermilion* ügy alapján az internetes környezetben használható. Eszerint eljárhat az adott állam bírósága, amennyiben a cselekvés szándékos, az adott államot célozza, és az adott államra hatással vannak. A francia bíróság arra kötelezte a Yahoo!-t, hogy tegye meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy az érintett tartalmak Franciaország területéről ne lehessenek hozzáférhetőek, amihez konkrét óvintézkedéseket is előírt. A Yahoo! kifogásolta az előírásokat, mivel szerintük azok technikailag nem megvalósíthatóak. A Yahoo! álláspontja szerint a tevékenységük nem

¹⁰⁴ BARNARD, Catherine, ODUDU, Okeoghene (szerk.): Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 11. kötet, 2008-2009., 77.o

¹⁰⁵ NEMES, Irene: Regulating Hate Speech in Cyberspace: Issues of Desirability and Efficacy, Information & Communication Technology Law, 2002/3. szám, 202.o

tartozik francia joghatóság alá, mivel a kérdéses tartalom az USA területéről került feltöltésre, így az amerikai első alkotmánykiegészítés védi. A kérdés az, hogy egyáltalán hozhat-e egy francia bíróság egy Egyesült Államokban bejegyzett cég ellen ítéletet, illetve amennyiben hozhat, végrehajtható-e. Mivel nem ismerte el a Yahoo! magára nézve kötelezőnek a francia bíróság ítéletét, az amerikai bírósághoz fordult annak megállapítása érdekében, hogy az ítélet nem kényszeríthető ki az USA-ban. Az amerikai bíróság ítéletében kimondta, hogy a francia ítélet nem kényszeríthető ki, mivel az sértené a Kalifornia államban bejegyzett Yahoo! első alkotmánykiegészítésbe foglalt jogait és az USA érdekeit.

A francia bírósághoz hasonlóan a kanadai bíróság is fenntartja a jogot arra, hogy az állampolgáraikat érintő ügyekben eljárjanak, ám a Citron kontra Zündel ügy alapján a kanadai döntések sem kikényszeríthetőek az USA-ban, jelen döntés az Amerikában bejegyzett antiszemita Zundelsite ellen született, a kanadai ítélet mellett a német bíróság elítélte Zündelt, az oldal alapítóját, közösség elleni bűncselekmény elkövetéséért. Ezen döntések ellenére a Zundelsite jelenleg is elérhető.¹⁰⁶

Mindent összevetve bár a nemzeti joghatóságok megállapítják a joghatóságukat az amerikai szervereken futó internetes oldalak elleni eljárásukban, az általuk hozott ítéletek nem kikényszeríthetőek és végrehajthatóak. Így hiába jogellenes az adott tartalom egy-egy államban, a jogsértő állapot nem szüntethető meg az amerikai hatóságok együttműködésének hiányából adódóan, amely az amerikai és az európai modell különbözőségéből fakad. Alternatív megoldási lehetőségként az adott állam kérheti az internetszolgáltatóktól, hogy blokkolják a jogsértő oldalt.¹⁰⁷ Ám ez sem jelent feltétlenül megoldást, hiszen bár hiába tiltotta le önkéntes vállalás alapján a Deutsche Telekom a Zundelsite elérését Németország területéről, három amerikai egyetem szerverére felkerült a honlap tükörképe, így továbbra is hozzáférhető az oldal tartalma.¹⁰⁸ Márpedig az államok egyetlen lehetősége a jogsértő tartalom elérhetetlenné tételére az, ha az egész honlapot blokkolják, mivel állami szinten technikailag nem megvalósítható, hogy csak az adott bejegyzéshez való hozzáférést tiltsák le.

Következésképpen, semmilyen eszköz nincs a kezünkben a jogsértés orvoslására abban az esetben, ha a közösségi média azt önként meg nem teszi a bejelentés vagy egy-egy bírósági ítélet hatására. Így gyakran ugyanaz a közösségi médiavállalat az alsó és egyben a legfelsőbb szint is a jogorvoslati lehetőségek tekintetében, tehát az összes hatalmi ág egy magánvállalat

¹⁰⁶ NEMES, Irene, 2002, 205.o

¹⁰⁷ BANKS, James: Regulating Hate Speech Online. In: International Review of Law Computers & Technology, 2010/3. szám, 238.o

¹⁰⁸ HICK, Steven, HALPIN, F. Edward, HOSKINS, Eric (szerk.): Human Rights and the Internet, Palgrave Macmillan UK, 2000, 146.o.

kezében összpontosul, amely miatt fennáll a veszélye annak, hogy lehetetlen a jogsértő állapot megszüntetése.¹⁰⁹ Mivel nem elég önmagában csak a jogsértőnek vélt tartalmat vizsgálni, hanem a tartalom köztevéjének a szándékát, célját és a kontextust is figyelembe kell venni, így a bejelentett tartalom elleni eljárás során a vállalat jogászait hatalmas mérlegelési jogkör illeti meg, amellyel a jogalkalmazás során is szabadon alakíthatják egy olyan fundamentális alapjog korlátait mint a szólásszabadság. A közösségi médiavállalatok az összeütköző joghatóság problémáját úgy próbálják megoldani, hogy a Felhasználási Feltételeikben kizárólagos joghatóságról rendelkeznek, így például a YouTube esetében az angliai bíróságok járhatnak el az angol jogot alkalmazva, a Facebook pedig az ír bíróságok. Azonban ez a felhasználóknak nehézséget okozhat, hiszen csak ezen államok bíróságainál indíthatnak keresetet az adott vállalat ellen.

7. Potenciális megoldási lehetőségek

Az online gyűlöletbeszéd szabályozásának szükségessége, illetve a megfelelő szabályozási forma megosztó kérdés a vonatkozó szakirodalmak alapján. Így ebben a fejezetben azt kívánom vizsgálni, hogy az online gyűlöletbeszéd problematikájára milyen megoldási lehetőségek kínálóznak, és ezek közül melyik lehet a leghatékonyabb. Potenciális megoldási lehetőségként felvázolom a nemzeti szabályozást, amelynek hatékonyságát a NetzDG hatásai alapján elemzem. Emellett a nemzetközi szabályozás előnyeire és megvalósíthatóságára is kitérek, illetve modellezem, hogy egy esetleges nemzetközi szabályozás hogyan befolyásolhatná az online gyűlöletbeszéd elleni ítéletek végrehajthatóságát. A társadalom és az egyén felelősségének felhívhatóságára is kitérek.

7.1. Nemzeti szabályozás

Első potenciális megoldási lehetőségként a nemzeti szabályozásra tekinthetünk. Ebben az esetben az lenne a leghatékonyabb, ha a törvényhozó szerv a nemzeti médiahatóság hatáskörébe utalná a közösségi médiaoldalak felügyeletét, hiszen így ellenőrizhetővé válnának ezek a platformok és a vonatkozó nemzeti jogszabályok betartatása is megvalósulhatna. Ehhez azonban az lenne szükséges, hogy csak állami engedély alapján tehessék hozzáférhetővé a tartalmakat a közösségi oldalak az adott országban. Ahhoz, hogy az engedélyt megszerezzék és a tevékenységüket folytathassák, meg kellene felelniük a gyűlöletbeszédre vonatkozó egyes nemzeti jogszabályok előírásainak. Amennyiben ezeknek nem tesznek eleget, elveszíthetik az engedélyüket. A lehető legkevésbé korlátozó

¹⁰⁹ GAN, Hui Zhen, 124.o

szabályozást kell megalkotni annak érdekében, hogy az összeütköző közérdek és magánérdek közelíthető lehessen egymáshoz. Ezzel a módszerrel az állam alkothatná meg a gyűlöletbeszéd fogalmát és alakíthatná ki annak tartalmát, elvonva a magánszektortól ezt a feladatot. Azonban abban az esetben, ha a nemzeti médiahatóságok nem járhatnak el a közösségi médiaoldalak ellenőrző szerveként, az Internet globális volta miatt a nemzeti szabályozás nem szolgálhat kellőképpen hatékony megoldásul a felmerülő joghatósági összeütközések miatt.¹¹⁰

A német NetzDG példázza, hogy az online gyűlöletbeszéd szabályozása nemzeti szinten is történhet. Számos álláspont szerint ez túlszabályozáshoz és a szólásszabadság szükségtelen korlátozásához vezet, mivel a kormány hatalmas nyomás alatt tartja a közösségi médiavállalatokat a kiszabható magas bírságokkal. A NetzDG mintájára számos más állam szabályozásba kezdhet az online gyűlöletbeszéd ellen. Azonban arra az esetre továbbra sincs semmiféle eszköz a kezünkben, ha a szólásszabadságot alásva olyan tartalmakat távolítanak el a vállalatok, amelyek nem jogellenesek. Erre pedig a súlyos szankció miatt igen reális eséllyel számíthatunk. Bár az adott államban csökken az elérhető a gyűlölködő tartalmak száma, nemzetközi szinten azonban mégsem jelent megoldást a nemzeti szabályozás.

7.2 Nemzetközi szabályozás

Az ítéletek végrehajthatóságát figyelembe véve hatékony megoldási lehetőségként szolgálna egy átfogó, nemzetközi szabályozás létrehozatala. Így az amerikai és az európai modell különbözőségeiből adódó probléma feloldásra kerülne, és egységes keretek között, ellenőrizhetőbb módon lenne korlátozható a szólásszabadság a jogsértő, gyűlölködő tartalmak visszaszorítása érdekében. Azonban pont ebből a különbségből adódik az, hogy eddig nem született meg egy általánosan elfogadott és alkalmazott nemzetközi szabály sem. A két modell közelítésével definiálható lenne, hogy mit tartunk jogellenes gyűlöletbeszédnek, és mi tekinthető olyan véleménynek, amely még a szólásszabadság határain belül marad és ennek következtében védelemre szorul.

Amennyiben létezne egy ilyen nemzetközi szabályozás, a francia *Yahoo! v. LICRA* ügy ítéletének végrehajthatósága sem ütközött volna akadályba. A Franciaországban jogsértőnek minősített tartalmak hozzáférése korlátozásra kerülhetett volna, megakadályozva ezzel a további jogsértő állapot fennállását.

¹¹⁰ RING, Caitlin Elizabeth: Hate Speech in Social Media: An Exploration of the Problem and Its Proposed Solutions, *Journalism & Mass Communication Graduate Thesis & Dissertations*, 15, 2013, 99-101.o

Az Európa Tanács internetes gyűlöletbeszédéről szóló kiegészítő jegyzőkönyve a nemzetközi összefogás egyik legfontosabb kísérletének bizonyult, ám ennek az USA nem vált részesévé, mivel alkotmányértőnek találták. A szolgáltatók nagy részének szerverei az USA-ban találhatóak, így egy olyan egyezmény nem lehet hatékony, amelynek nem részese az Egyesült Államok. Az európai és az amerikai preferenciák különbözősége ellehetetleníti az online gyűlöletbeszéd elleni egységes és hatékony fellépést. Egyes vélemények szerint ezért nem egy nemzetközi egyezmény a megoldás, hanem egy nemzetközi szervezet létrehozatala, amely az internetes tartalmakkal foglalkozna. Ebben az esetben nem az egységes szabályozásra kerülne a hangsúly, hanem arra, hogy egy nemzetközi fórum járhasson el az online gyűlöletbeszéd visszaszorítása érdekében. Ez bizonyulhatna a leghatékonyabb módszernek a gyűlöletbeszéd nemzetközi kezeléséhez, és az államok is tovább folytathatnák a saját álláspontjuk szerinti szabályozás fejlesztését. A fórum lehetőséget biztosítana arra, hogy konszenzus alakulhasson ki a magánvállalatok és az államok között, hiszen rendszeres találkozókra kerülhetne sor a két fél között, amely a társszabályozást segíthetné elő. Emellett a megjelenő tartalmak ellenőrzésében is segítséget nyújtana a szervezet, hiszen így az központi szinten valósulhatna meg, amely átláthatóbbá tenné az eltávolítási folyamatot. Mivel a magánvállalattól független szervként járna el, a profitorientáltság nem befolyásolná a döntései meghozatala során.¹¹¹

7.3. A társadalom és az egyén felelőssége

Az állam és a magánvállalatok felelőssége mellett a társadalom és egyén felelőssége is felhívható. Társadalmi összefogás elősegítheti az internetes gyűlöletbeszéd visszaszorítását, és ösztönözheti a szabályok alkotására való hajlandóságot.¹¹² Az egyén felelős lényként¹¹³ képes legyen dönteni a gyűlöletkeltésről és utasítsa azt el, tanúsítson önkéntes jogkövetést.

A társadalom képes felhívni a figyelmet a gyűlöletbeszéd problémájára, annak lehetséges következményeire, morális megítélésére. Jó példa erre a myanmari eset. Az Internet elterjedésével az országban a muszlimellenes gyűlöletkeltő tartalmak, illetve ezek komoly, sok esetben halálos következményei is elszaporodtak, hiszen a felhasználók az anonimitás miatt védve érezték magukat a szankciók elől. A Facebook ezért igyekezett aktívabban figyelni az oldalhasználatot, együttműködni helyi szervezetekkel. Ennek hatására

¹¹¹ PRZYBYLSKI, Paul: A Common Tool for Individual Solutions: Why Countries Should Establish an International Organization to Regulate Internet Content, *Vanderbilt J. of Entertainment and Tech. Law*, 2007/3. szám, 942-952.o.

¹¹² BAYER, 2005, 133.o.

¹¹³ KOLTAY, András: *Freedom of Speech, The Unreachable Mirage*, CompLex Publisher Ltd., Budapest, 2013, 120.o

a civil társadalom fellépett az online gyűlöletbeszéd és annak terjedése ellen, megszületett az úgynevezett „*flower speech*”¹¹⁴ (virágbeszéd) kampány. A kampány úgy kezdődött, hogy készítettek egy szimbolikus képet egy virágszálat a szájában tartó személyről, amiből mozgalom bontakozott ki, a Facebookon a felhasználók ilyen virágos profilkép feltöltésével álltak az ügy mellé. A társadalom tehát képes lehet a saját maga moderálásra is mások ellenőrzése, jogszabályi korlátozás nélkül.¹¹⁵¹¹⁶ A kampány ellenére azonban a kormány szerepvállalásával mégis sor került a rohingya népcsoport elleni szisztematikus agresszióra.

Másik fontos mozgalom az európai nemzeteken átívelő, 2013-2014 között zajló No Hate Speech Mozgalom az Európai Tanács támogatásával. Célja az online gyűlöletbeszédre való figyelem felkeltése, az elfogadottságának csökkentése, az online gyűlöletbeszéd vizsgálata, feltérképezése, a lehetséges megoldási eszközök konszenzusos kialakítása európai szinten, a fiatalok mozgósítása, illetve a sérelmet szenvedő felekkel szembeni szolidaritás, bevonásuk a küzdelembe. A kampány a fiatalokra fókuszál, őket szólítja meg.¹¹⁷ A mozgalom az Internet keretein belül zajlik, saját honlapon, illetve közösségi oldalakon, emellett különböző eseményeket szervez a gyűlöletbeszéd egyes aspektusairól. Felhívja a civil társadalmi szervezeteket, fiatalok szervezeteit, kormányzati intézményeket a küzdelemhez való csatlakozásba.¹¹⁸ Létrehoztak egy online adatbázist, a *Hate Speech Watch*-ot, ahol gyűjtik a gyűlöletbeszédet tartalmazó online tartalmat, diskurzust folytatnak róluk.

A gyűlöletbeszéd visszaszorítása érdekében célszerű lenne különböző figyelemfelkeltő kampányokat készíteni és azokat terjeszteni, amely növelné a közösségi média felhasználóinak tudatosságát. Ez lenne a szólásszabadságot legkisebb mértékben korlátozó eszköz, sőt, ösztönzően hatna a diskurzusra, és előmozdítaná a társadalmi összefogást a gyűlöletbeszéd ellen. Ezt egyes közösségi médiaplatformokon tevékenykedő olyan hatalmas számú követővel rendelkező *influencerek* bevonása, mint a 120 millió Instagram követővel rendelkező Kylie Jenner, még inkább hatásos és alkalmas megoldássá tehetné a kampányokat.¹¹⁹ Alapvetően a véleményvezérek marketingtevékenységet látnak el, és a vásárlók fogyasztási szokásait alakítják. De ehhez hasonlóan képesek a társadalom

¹¹⁴ Burmai, eredeti nyelven: Panzagar

¹¹⁵ GAGLIADORNE, Iginio-GAL, Danit-ALVES, Thiago-MARTINEZ, Gabriela: Countering Online Hate Speech, UNESCO, Paris, 2015, 37-38.o.

¹¹⁶ BENESCH, Susan: Flower Speech: New Responses to Hatred Online. In: GASSER, Urs-ZITTRAIN, Jonathan-FARIS, Robert, HEACOCK JONES, Rebekah: Internet Monitor 2014: Reflections on the Digital World, 2014 goo.gl/z84KvW Utolsó letöltés dátuma: 2017. 10. 28.

¹¹⁷ No Hate Speech Mozgalom - <http://bit.ly/2JEmSBP> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 01.

¹¹⁸ No Hate Speech Mozgalom - Together for Diversity and Human Rights - <http://bit.ly/2AHZOiv> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 01.

¹¹⁹ <https://www.instagram.com/kyliejenner/>

véleményét is formálni, jó ügyek mellé állni, amely akár a gyűlöletbeszéd terjesztése ellen is felhasználható lenne. Például az 514.000 feliratkozóval rendelkező Barni. elnevezés alatt működő magyar Youtube-csatorna egy élő adás során adakozásra hívta fel a nézőit, amelynek összegét egy állatvédő alapítvány kapta meg.¹²⁰

A kellő belátási képességgel rendelkező egyéneknek észlelniük kell, hogy milyen tartalmat osztanak meg az internetes platformokon. Jogellenes, sértő, káros hatással bíró megnyilvánulásokat egyéni döntés alapján helyeznek el a felületeken, még ha a következményekbe nem is mindig gondolnak bele. Éppen ezért helytelen lenne az egyes szolgáltatókra hárítani a teljes felelősséget azért, amit harmadik személyek cselekedtek. Előfordulhat ugyan, hogy a felhasználó nem ártó szándékkal valósítja ezt meg, akkor azonban az esetleges társadalmi felhívás nyomán fel kell ismernie szavainak súlyát.

Az egyén felelősségének megállapítására akkor kerülhet sor, ha az anonimitást sikerül feloldani és teljes bizonyossággal azonosítható a felhasználó. Ekkor már akár bírósági eljárásra is sor kerülhet, legyen az polgári vagy súlyos esetekben büntetőeljárás. Az egyének felelőssé tétele ösztönözheti az online gyűlölet intoleranciáját.¹²¹

A közösségi média is végső soron az egyént szankcionálja a bejelentés eredményeképpen, hiszen az egyéni felhasználó az, akinek felfüggeszti a fiókját, letiltja az oldalról. A cenzúrázás kezdő lépését magánkézbe teszik a jogellenes tartalom felhasználók általi jelentésének lehetőségével, rájuk hárul annak a felelőssége, hogy a gyűlölködő tartalmakat kiszűrjék és kezdeményezzék az eltávolítását.¹²²

8. Értékelés

Az online gyűlöletbeszéd káros hatásait fel kell ismerni a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához, a jogi szabályozás megalkotásához.¹²³ Az eltérő szabályozási modellek szempontrendszerait figyelembe véve megállapítható, hogy ezek a különbségek nem iktathatóak ki, de a két szemlélet közelíthető egymáshoz a véleménynyilvánítás szabadsága és az egyes alapjogok közötti egyensúly megteremtése, biztosítása érdekében.¹²⁴ Ebből kifolyólag a társszabályozás jelentősége tekinthető a legkiemelkedőbb megoldási módszernek. Ehhez azonban elengedhetetlen az informatikai vállalatok elkötelezettsége. A

¹²⁰ https://www.youtube.com/watch?v=sEGP5_kkhf4

¹²¹ BANKS, James: European Regulation of Cross-Border Hate Speech in Cyberspace: The Limits of Legislation <http://bit.ly/2EVji7i> Utolsó letöltés dátuma: 2017. 11. 01.

¹²² NEWAY, Adam: Freedom of Expression: Censorship in Private Hands. In.: Liberty (szerk.): Liberating Cyberspace: Civil Liberties, Human Rights & the Internet, Pluto Press, London, 1999, 15.o.

¹²³ SAJÓ András-RYAN, Clare: A bírói érvelés és az új technológiák. In: Fundamentum, 2016/2-4. szám, 29. o.

¹²⁴ OSCE: Freedom of Expression on the Internet, 32. o.

különböző nemzetközi szervezetekkel való együttműködésük nagy mértékben elősegítik az államközi, egységes álláspontok kialakulását, a társadalomra gyakorolt hatása miatt elősegíthetik a közös fellépést a gyűlöletbeszéd ellen, formáló erővel bírhatnak az egyén belátási képességére, online viselkedési magatartására. A közösségi médiák készségesen kooperálnak az egyes szervekkel, folyamatosan fejlesztik és alakítják a felhasználási feltételeiket a minél hatékonyabb fellépés, illetve a felhasználók tájékoztatása és védelme érdekében.

A hatékony társszabályozáshoz szükséges a nemzetközi konszenzus kialakítása, a nemzetközi szervezetek általi iránymutatások megalkotása, amelyek alapján nemzetközi szinten egy megközelítőleg egységes szabályozás alakulhatna ki. Ám a megegyezésre jutáshoz egy kizárólag az online gyűlöletbeszéd témakörével foglalkozó nemzetközi szervezet felállítása lenne a legalkalmasabb intézmény. Szükségesnek tartom kijelölni azt az nemzetközi szinten általánosan elfogadott határvonalat, amelyen túl a sértő, gyűlölködő kifejezések nem lehetnek megengedettek, kiküszöbölve ezzel a jogsértő tartalmak eltávolításának jelenleg felmerülő akadályait. Azonban arra ügyelnünk kell, hogy a szabályozási törekvés eredményeképp ne essünk bele a túlkorlátozás hibájába, mivel az aláásná a véleménynyilvánítás lényegi funkcióját, emellett az internet legfőbb előnyét, a vélemények szabad áramlását is kiiktatná.

Mindent összevetve megállapítható, hogy az átlátható jogi szabályozás szükséges, de önmagában nem elegendő a gyűlöletbeszéd visszaszorításához és az ezért folytatott küzdelemhez kiegészítő eszközként társadalmi szerepvállalásra, illetve az egyén belátási képességére is szükség van hozzá.

A társadalom felelőssége is megnövekedett a bejelentési rendszer alkalmazásával, mindemellett a társadalmi hajlandóság a gyűlöletbeszéd tilalmazására egyre nagyobb. Ezzel nyomást helyezve a kormányzatokra az Internetre vonatkozó szabályozás megalkotása, a jogalkalmazás lehetőségének biztosítása érdekében. Egyes államok, mint például Németország, hatályba léptettek kizárólag az Internetre vonatkozó jogszabályokat. Azonban a német törvény a felelősséget túlzott mértékben telepíti a szolgáltatókra, ami a kívánalommal éppen ellentétes hatást vált ki: nemcsak a gyűlöletbeszéd tilalmazásához vezet, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának túlkorlátozásához is, így a nemzeti szabályozás több súlyos veszélyt hordoz magában, mint amilyen előnyökkel járhat, emellett rendszerszinten nem alkalmas a probléma megoldására.

Mindent összevetve tehát megállapítható, hogy az állami beavatkozás, a normarendszer kialakítása mellett jogon kívüli eszközök is szükségesek a gyűlölködő tartalmak terjesztésének csökkentéséhez és az online gyűlöletbeszéd problematikájának megoldásához.

Irodalomjegyzék

ALKIVIADOU, Natalie: Regulating Internet Hate: A Flying Pig?, JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law 2016/3. szám

ASWAD, Evelyn: The Role of U.S. Technology Companies as Enforcers of Europe's New Internet Hate Speech Ban, Columbia Human Rights Law Review, 2016

BANKS, James: Regulating Hate Speech Online. In: International Review of Law Computers & Technology, 2010/3. szám

BÁRÁNDY Gergely: A gyűlöletbeszéd Magyarországon, Scolar Kft., Budapest, 2009

BARNARD, Catherine, ODUDU, Okeoghene (szerk.): Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 11. kötet, 2008-2009

BAYER Judit: A háló szabadsága, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005

CANNATACI, A. Joseph – ZHAO, Bo – TORRES, Gemma – SHARA, Vives – JEANNE, Monteleone – BONNICI, Mifsud – MOYAKINE, Evgeni: Privacy, free expression and transparency, UNESCO, Párizs, 2016

DENARDIS, Laura: Protocol Politics: The Globalization of Internet Governance, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2009

GAGLIADORNE, Iginio-GAL, Danit-ALVES, Thiago-MARTINEZ, Gabriela: Countering Online Hate Speech, UNESCO, Paris, 2015

GAN, Hui Zhen: Corporations: The Regulated or The Regulators – The Role of IT Companies in Tackling Online Hate Speech in the EU, Columbia Journal of European Law, 2017/1. szám

HALMAI Gábor: Kommunikációs jogok, Budapest, Új Mandátum, 2002

HEINS, Marjorie: The Brave New World of Social Media Censorship, Harvard Law Review Forum, 2014

HICK, Steven, Halpin, F. Edward, Hoskins, Eric (szerk.): Human Rights and the Internet, Palgrave Macmillan UK, 2000

KAHN, A. Robert: A gyűlölet szabadsága – amerikai és európai perspektívák, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016

KOLTAY András (szerk.): A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2013

KOLTAY, Andras: Freedom of Speech, The Unreachable Mirage, CompLex Publisher Ltd., Budapest, 2013

SAJÓ András-RYAN, Clare: A bírói érvelés és az új technológiák. In: Fundamentum, 2016/2-4. szám

KÓHIDI Ákos: A jogsértő internetes tartalommal szembeni jogi eszközrendszer. In: KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3., Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016

LAIDLAW, Emily: What is a joke? Mapping the path of a speech complaint on social networks. In: MANGAN, David- GILLIES, Lorna E. (szerk.): The Legal Challenges of Social Media, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2017

LATZER, Michael, JUST, Natascha, SAURWEIN, Florian: Self and co-regulation: evidence, legitimacy and governance choice. In: Price, Monroe, Verhulst, Stefaan, Libby, Morgan (szerk.): Routledge Handbook of Media Law, Routledge, Abingdon / New York, 2013

Liberty (szerk.): Liberating cyberspace: Civil Liberties, Human Rights & The Internet, Pluto Press, London, 1999

MILOSEVIC, Tijana: Social Media Companies' Cyberbullying Policies. International Journal of Communication, 2016, 5164-5185

MOLNÁR Péter: A „gyűlöletbeszéd” tartalmi tiltásának paradoxona és a közvetlen veszély alapú tiltás környezetfüggőségének értelmezése. In: Fundamentum, 2013/3. szám, 71-75. o.

MUJIĆ, Ženet – YAZICI, Deniz – STONE, Mike (szerk.): Freedom of expression on the Internet, OSCE, Bécs, 2012

NAGY Krisztina: Facebook files – gyűlöletbeszéd törölve? A közösségi médiaplatformok tartalom-ellenőrzési tevékenységének alapjogi vonatkozásai. In: Pro Futuro 2018. 2. sz., 118-136.o

NEMES, Irene: Regulating Hate Speech in Cyberspace: Issues of Desirability and Efficacy, Information & Communication Technology Law, 2002/3. szám,

NEWAY, Adam: Freedom of Expression: Censorship in Private Hands. In.: Liberty (szerk.): Liberating Cyberspace: Civil Liberties, Human Rights & the Internet, Pluto Press, London, 1999

OSTER, Jan: Media Freedom as a Fundamental Right, Cambridge University Press, Cambridge, 2015

PAPP János Tamás: Az én házam az én váram. In. : KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 3., Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016

PORTARU, Adina: Freedom of Expression Online: The Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online, Revista Romana De Drept European, 2017/4. szám

POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: Milyen az alkotmányos kultúránk? In.: Magyar Jog 2015/9. szám

PRZYBYLSKI, Paul: A Common Tool for Individual Solutions: Why Countries Should Establish an International Organization to Regulate Internet Content, Vanderbilt J. of Entertainment and Tech. Law, 2007/3. szám

RING, Caitlin Elizabeth: Hate Speech in Social Media: An Exploration of the Problem and Its Proposed Solutions, Journalism & Mass Communication Graduate Thesis & Dissertations, 15, 2013

ROWBOTTOM, Jacob: Crime and communication: do legal controls leave enough space for freedom of expression? In: MANGAN, David- GILLIES, Lorna E. (szerk.): The Legal Challenges of Social Media, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2017

SAJÓ András: A szólásszabadság kézikönyve, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005

SPECTOR, Joshua: Spreading Angst or Promoting Free Expression? Regulating Hate Speech on the Internet. In: U. Miami Int'l & Comp. L. Rev., 2002/ősz

TAN, Corinne: Regulating Content on Social Media: Copyright, Terms of Service and Technological Features, UCL Press, 2018

THORNBERRY, Patrick: International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: the prohibition of 'racist hate speech'. In: McGonagle, Tarlach- Donders, Yvonne (szerk.): The United Nations and Freedom of Expression and Information, Cambridge University Press, Cambridge, 2015

TÖRÖK Bernát: A gyűlöletbeszéd tilalmának médiajogi mércéi. In: KOLTAY András (szerk.): A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2013

TSEIS, Alexander: Hate in Cyberspace: Regulating Hate Speech on the Internet, San Diego L. Rev., 2001

UNESCO. 2018. World Trends in Freedom of Expression and Media Development: 2017/2018 Global Report, Párizs

Jogforrások

2000/31/EK irányelv (2000. június 8.)

2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (Ekertv.)

2008/913/IB kerethatározat (2008. november 28.)

2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól

2010/13/EU irányelv (2010. március 10., AVMS irányelv)

A Jogellenes Online Gyűlöletbeszéd Szembeni Fellépést Szolgáló Magatartási Kódex

Communications Decency Act – S.652 – Telecommunications Act of 1996, Title V.

Amerikai Egyesült Államok alkotmányának első alkotmánykiegészítése

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Emberi Jogok Európai Egyezménye

Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG)

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

Rabati Akcióterv

Ahmet Yildirim v. Törökország no. 3111/10

Chaplinsky v. New Hampshire 315 U.S. 568 [1942]

Die Grünen v. Facebook Ireland Ltd.

Dr. Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Ltd. 5 R 5/17t

Handyside v. Egyesült Királyság, no. 5493/72

Lancellotti v. Facebook Brazil

R.A.V. v. St. Paul 505 U.S. 377 [1992]

Reno v. ACLU 521 U.S. 844 (1997)

Times Newspaper Ltd. v. Egyesült Királyság no. 3002/03 és 23676/03

Internetes hivatkozások

Banks, James: European Regulation of Cross-Border Hate Speech in Cyberspace: The Limits of Legislation - <http://bit.ly/2EVji7i>

Bartóki-Gönczy Balázs: Az online hírportálok felelőssége a kommentekért az EJEB értelmezésében. A Delfi A.S. v Észtország ügyben hozott ítélet margójára - <http://bit.ly/2SDH2zR>

Benesch, Susan: Flower Speech: New Responses to Hatred Online. In: Gasser, Urs-Zittrain, Jonathan-Faris, Robert, Heacock Jones, Rebekah: Internet Monitor 2014: Reflections on the Digital World, 2014

Die Grünen v. Facebook Ireland Ltd. - <http://bit.ly/2AGhqLI>

European Commission: Commission initiative with social media platforms and civil society shows progress - <http://bit.ly/2EXK8Mf>

Facebook: Hard Questions: Who Should Decide What Is Hate Speech in an Online Global Community? - <http://bit.ly/2qrxdj>

Facebook: Közösségi Irányelvek - <http://bit.ly/2JxOwjM>

Facebook: NetzDG Transparency Report <http://bit.ly/2P8mjG7>

Facebook: Transparency, Ausztria - <http://bit.ly/2CSJcpT>

Facebook: Transparency, Content Restrictions - <http://bit.ly/2DhsJwo>

Facebook: Transparency, Németország - <http://bit.ly/2CSJcpT>

Google Transparency Report - <http://bit.ly/2Dj8GNU>

Google Transparency Report: A Youtube közösségi irányelveinek betartatása - <http://bit.ly/2CUKGQo>

<http://niggermania.com/>

<https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/creativity-movement-0>

<https://www.stormfront.org/forum/>

Independent.co.uk: Facebook shuts down white supremacist Richard Spencer's pages - <https://ind.pn/2AGU7Bk>

Intézményközi megállapodás az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság között a jogalkotás minőségének javításáról - <http://bit.ly/2RtGISQ>

JUST Newsroom - Fighting illegal online hate speech: first assessment of the new code of conduct - European Commission - <http://bit.ly/2F1pfjd>

Krokovay Zsolt: Médiaetika, 2004 - <http://bit.ly/2JBXAEo>

Lancelotti v. Facebook Ireland Ltd. - <http://bit.ly/2RtJcJU>

Lassányi Tamás: A véleménynyilvánítás szabadsága az Interneten - <http://bit.ly/2F80amC>

Lee, Diana: Germany's NetzDG and the Threat to Online Free Speech - <http://bit.ly/2Qlq07O>

Mandate of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression – OL DEU 1/2017 - <http://bit.ly/2OiLOzf>

McGonagle, Tarlach: The Council of Europe against online hate speech: Conundrums and challenges - <http://bit.ly/2JAI0Zt>

NMHH: A Facebook és a szűrés hatalma - <http://bit.ly/2QesEwf>

No Hate Speech Mozgalom - <http://bit.ly/2JEmSBP>

No Hate Speech Mozgalom - Together for Diversity and Human Rights - <http://bit.ly/2AHZOiv>

Onlinecensorship.org: How to Appeal - <http://bit.ly/2CYNQCS>

Shull, Aaron, Twomey, Paul and Yoo, S. Christopher: Legal Mechanisms for Governing the Transition of Key Domain Name Functions to the Global Multi-stakeholder Community, CIGI, 2014/3. szám - <http://bit.ly/2EVrcxO>

Szeghalmi Veronika: Összefogás az online gyűlöletbeszéd ellen - <http://bit.ly/2P4grOc>

The New York Times: 19 Reported Dead as Pakistanis Protest Muhammad Video - <https://nyti.ms/2P1Kwhn>

The New York Times: On Web, a Fine Line on Free Speech Across the Globe -
<https://nyti.ms/2Pzzjnz> EDRi: New documents reveal the truth behind the Hate Speech Code-
<http://bit.ly/2SF6NzR>

Twitter: Gyűlölködő viselkedéssel kapcsolatos irányelv - <http://bit.ly/2qpAwQs>

Twitter: Violent extremist groups - <http://bit.ly/2AHPYxa>

Vox.com: Twitter explains why it won't ban white nationalist Richard Spencer -
<http://bit.ly/2yJGH6k>

Youtube – A gyűlöletkeltésre vonatkozó irányelvek - <http://bit.ly/2Qe6Alv>